

ZNAČAJAN PRILOG TEORIJSKOJ RAZRADI KONCEPCIJE ONO

Treća sednica Konferencije SK u JNA raspravljala je o idejnim aspektima ostvarenja koncepcije opštenarodne odbrane u izgradnji Armije. Rasprava se vodila na osnovu materijala i nacрта zadataka koje je pripremila Komisija za idejno-politička pitanja opštenarodne odbrane i borbene izgradnje Armije i na osnovu uvodnog izlaganja predsednika komisije Dušana Vujatovića, u kome su sumirana mnogobrojna mišljenja, sugestije, predlozi i kritičke primedbe osnovnih organizacija, članova SKJ, ustanova i institucija u JNA.

Materijal i nacrt zadataka bili su predmet rasprave gotovo svih organizacija i organa SK u JNA, pa i većine komandi i institucija, čime je potvrđena demokratska praksa i produbljen neposredan uticaj i udeo komunista, organizacija i foruma u formulisanju idejne aktivnosti, izgrađivanju jedinstvenih stavova i utvrđivanju konkretnih zadataka.

Takva svestrana priprema sednice doprinela je konstruktivnoj i plodnoj diskusiji, koja je značila i nov teorijski doprinos daljoj razradi koncepcije opštenarodne odbrane i vojne doktrine.

Osnovni cilj rasprave o idejnim aspektima ostvarenja koncepcije opštenarodne odbrane u izgradnji Armije bio je, pored ostalog, u tome da podstakne rad na daljoj teorijskoj razradi koncepcije i vojne doktrine. Da bi se to moglo uspešno i kvalitetno učiniti, trebalo je ukazati na bitne karakteristike našeg unutrašnjeg ekonomskog i društveno-političkog razvitka, na nove momente u međunarodnim odnosima, posebno na kretanja u Evropi i Sredozemlju, imajući stalno u vidu neposredne zadatke koji iz takve procene proističu u odbrani zemlje, razvoju oružanih snaga i izgradnji jedinstvenih idejnih stavova komunista u JNA.

Budno praćenje i pravilno razumevanje međunarodnih odnosa, tačna ocena njihovih ideoloških, političkih i vojnih karakteristika je neposredna pretpostavka u idejno-političkoj i praktičnoj delatnosti u ostvarivanju koncepcije opštenarodne odbrane.

Hiljadu devet stotina sedamdeset i prva godina, po onome što se u njoj događalo — a to su veoma krupna zbivanja — i što je u toku, obilježava značajnu fazu u razvoju međunarodnih odnosa, nagovještava velike promjene, ali i nova iskušenja. To od nas zahtijeva, kao uostalom i od svih u svijetu, da što bolje sagledamo tendencije toga razvitka, perspektive koje otvara, pa i probleme koje nameće. Tako ćemo moći da se još uspješnije založimo za one procese, za takav razvoj i konkretne inicijative i akcije koji jačaju mir, koji doprinose progresu i boljim odnosima među narodima, a time stvaraju uslove i za našu bezbjednost i neometan razvoj.*

TITO

Materijali i diskusije u organizacijama SK su jasno ukazali na trajne protivrečnosti i suprotnosti u međunarodnim odnosima, na opasna žarišta ratnih sukoba, ali i na pozitivne tendencije u rešavanju svetskih političkih problema i borbi za mir, čemu su naša zemlja i lično drug Tito dali ogroman doprinos. »Smatram da ne treba posebno isticati« — rekao je Nikola Ljubičić — »da mi pozdravljamo sve ono što doprinosi miru, ravnopravnosti naroda i država. Svakako da je put druga Tita u Iran, Indiju, Egipat, zatim u SAD, Kanadu i Vel. Britaniju, i raniji sastanci u Beogradu sa Brežnjevim, veliki doprinos borbi za mir i dalju miroljubivu saradnju. Tito je i ovog puta, kao i do sada, dao nove ocjene o sadašnjoj svjetskoj situaciji i putevima rješenja problema. Tito je i ovog puta dao veliki doprinos pobjedi mira, što predstavlja jedan od najvećih uspjeha naše spoljne politike«.

Za razumevanje svetskih kretanja bitno je shvatiti da se oružanom borbom, makar i lokalnih razmera, teško mogu ostvariti nove pozicije. Primeri nekih brojčano manjih naroda, ali velikih u svojoj borbi za slobodu, pokazuju da se nijedna borba za nezavisnost ne može ugušiti silom. Zbog toga je u 1971. godini i bilo dosta pokušaja da se političkom borbom izmene odnosi snaga u svetu. Treba očekivati da će takvih pokušaja u narednom periodu biti još i više. Ali, dosadašnja svetska ratna žarišta nisu ugašena, čak nastaju i nova.

Svi citati su iz ekspozea Predsednika Republike Josipa Broza Tita o spolj-nopolitičkoj aktivnosti Jugoslavije u 1971. godini podnetoj u Saveznoj skupštini (Borba, 17. XII 1971. god.)

Snaga vojnog faktora u svetskoj politici je jako izražena, izdaci za oružane snage se i dalje stalno povećavaju, a trka u naoružanju ne prestaje.

Isto tako, primjeri nekih broćano manjih naroda, ali velikih u svojoj borbi za slobodu, pokazuju da ni jedna borba za nezavisnost ne može biti ugušena.

Danas više nikoga ne treba uvjeravati da razlike u društvenim sistemima ne isključuju uspješnu saradnju među zemljama, kao što ni sličnosti, same po sebi, ne garantuju automatski savezništvo i solidarnost. Blokovi, čak i za svoje protagoniste, gube ovu ulogu i značaj koje su imali u vrijeme hladnog rata. O potrebi i mogućnosti prevazilaženja blokovskih podjela, pa i raspuštanju blokova danas ne govore više samo nesvrstane zemlje.

TITO

Neposredna posledica trajne krize na Bliskom istoku, ističe se u materijalima — jeste uvlaćenje Sredozemlja u orbitu blokovskog suprotstavljanja. Ono je postalo region pokreta jakih pomorskih snaga blokovskih sila, koje ih stalno povećavaju i drže na visokom nivou operativne i borbene spremnosti. S obzirom na moguće zaoštravanje odnosa i proširivanje opasnosti od rata na celo ovo područje, blokovske sile uporno nastoje da poboljšaju svoje pozicije, da osiguraju pomorske i vazduhoplovne baze, radi čega stalno vrše pritisak na pribrežne zemlje. Zbog svog društveno-političkog uređenja, nezavisne i nesvrstane politike, geostrategijskog položaja i prestiža u međunarodnim odnosima naša zemlja posebno privlači pažnju velikih sila. Sve to ukazuje na zaključak da nema mesta za bezbrižnost i potcenjivanje realnih opasnosti od spoljnog pritiska na Jugoslaviju.

Sve više dolazi do izražaja težnja za osamostaljivanjem, i, na toj osnovi, za širim povezivanjem svih evropskih država, u blokovima i izvan njih. Istovremeno su u toku intenzivni integracioni procesi, uslovljeni ne samo ekonomskim interesima, već i političkom opredjeljenošću, koja je više rezultat nasleđa nego novih potreba. Jednom riječju, u Evropi se najujvernije odražavaju mnoge razlike, ali i velika međuzavisnost svijeta.

TITO

U materijalima se ukazuje na činjenicu da su komande, partijski i politički organi posvećivali dosta pažnje spoljnopoličkim zbivanjima i da su pripadnici Armije o njima bili dobro obavješteni. Ipak, primećuje se da se u društvu, a delimično i u armiji, nije uvek dovoljno vodilo računa o tome šta se oko nas dešava, kakvi se sve pritisci na nas čine, što je moglo da utiče na popuštanje bezbednosti i stvaranje osećanja bezbrižnosti.

»Još postoje snage i krugovi koji se laćaju sredstava sile, sa ciljem da ostvare dominaciju nad drugim zemljama i narodima. Objekt takvog pritiska i napada su uglavnom male i srednje zemlje. No, naša jedinstvena i jaka odbrana predstavljala je do sada, a predstavljaje i ubuduće, glavnu prepreku svakoj politici sa pozicija sile prema našoj zemlji.« — rekao je drug Tito u Karlovcu, na završetku manevra »Sloboda 71«.

U takvim međunarodnim uslovima mir će biti osiguran samo utoliko ukoliko zemlje koje se bore za mir budu stabilne, jedinstvene i vojnički jake i spremne da brane svoju nezavisnost. »Moramo biti svesni da ćemo biti poštovani toliko koliko smo jedinstveni i spremni da se branimo od svačijeg uticaja pritiska i agresije. U tom pogledu ne sme kod nas biti nikakvih iluzija.« — zaključio je Dušan Vujačević.

Pošto se spoljnopolitička situacija brzo menja, njeni pravci razvoja se uvek ne mogu lično predvideti, a eventualni negativan razvoj situacije u svetu može našu zemlju staviti pred teške probleme, to SK u Armiji »mora stalno pratiti sva spoljnopolitička kretanja; mora ih objašnjavati svom sastavu i uticati na stalnu borbenu spremnost oružanih snaga i naroda. Tempo borbenih priprema za odbranu u cjelini ne sme opadati, ni stagnirati« (N. Ljubičić).

Intenzivna spoljnopolitička aktivnost Jugoslavije i rezultati koje sam ovdje iznio, ukazuju da možemo biti zadovoljni sa našim međunarodnim ugledom, ali isto tako i da su velike naše obaveze i odgovornosti. Zbog toga je razumljivo da u svijetu postoji veliko interesovanje za dalji razvoj našeg demokratskog samoupravnog sistema, za rezultate ekonomskog razvoja i našu stabilnost od čega, u velikoj mjeri, zavisi i naš opšti položaj i dalja uloga u svijetu.

Mislim da su XXI sjednica Predsedništva SKJ, kurs koji smo zauzeli i odluke koje smo usvojili — od ogromnog značaja i za naš međunarodni položaj i ugled. Nema sumnje da to riječito pobija sve špekulacije, kojih, na žalost, ove godine nije bilo malo, u pogledu sposobnosti da očuvamo naše jedinstvo, demokratski unutrašnji razvoj i nezavisnu spoljnopolitičku poziciju. Ja sam veoma zadovoljan sa političkom zrelošću naših građana i podrškom na koje su te odluke naišle širom Jugoslavije, kao i sa razumijevanjem najvećeg dijela svjetske javnosti.

TITO

STVARALAČKI NAPOR SVESNIH DRUŠTVENIH SNAGA — BITNA
KARAKTERISTIKA NAŠEG UNUTRAŠNJEG RAZVITKA

Sadašnjem društveno-ekonomskom i političkom trenutku bitno obeležje daje stvaralački napor svesnih društvenih snaga, koje su usmerene na dalji razvoj samoupravljanja i jačanja uloge radničke

klase, na sprovođenje ustavnih promena, učvršćivanje ravnopravnosti, bratstva i jedinstva naših naroda i narodnosti, na realizaciju mera za stabilizaciju tržišta i na prevazilaženje ekonomskih teškoća.

Za komuniste u Armiji je od najvećeg značaja da usvoje marksističke principe u odbrani zemlje, polazeći od ekonomsko-društvenog i političkog stanja u zemlji i njene nezavisne i nesvrstane spoljne politike. »Poverenje radničke klase i stečeni međunarodni ugled Jugoslavije obavezuju SKJ da konstatuje ne samo rezultate već i da se suoči sa slabostima, neuspesima i otvorenim problemima i da pronađe rešenje koje će voditi daljem jačanju zajednice jugoslovenskih naroda, razvoju samoupravnog sistema, punoj afirmaciji ravnopravnosti, bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije, kao i mobilizaciji svih materijalnih i ljudskih potencijala u daljem privrednom i društvenom razvoju Jugoslavije, u jačanju odbrambene sposobnosti zemlje i ostvarivanju opštenarodne odbrane« (iz Zaključaka 17. sednice Predsedništva SKJ).

U raspravama o materijalima za Treću konferenciju SK komunisti su u većini osnovnih organizacija zahtevali da se šire razmatraju aktuelni privredni, društveni i politički problemi, jer oni imaju neposredan uticaj na svest i raspoloženje ljudi, na moralno-političko stanje u Armiji, što bitno utiče na aktivnost u realizaciji koncepcije. Ukazuje se na nelikvidnost u privredi, stalni porast cena i troškova života, na neefikasnost organa vlasti i, uporedo s tim, na pojave korupcije, bogaćenja, velikih socijalnih razlika koje se ne zasnivaju na radu, što sve nepovoljno utiče na odbrambenu sposobnost zemlje. Ista, pa čak i veća važnost pridaje se potrebi odlučnije i efikasnije borbe protiv nacionalističkih, šovinističkih, separatističkih i drugih pojava u društvu, jer te pojave uznemiravaju i zabrinjavaju komuniste i sve pripadnike Armije i štete interesima odbrane zemlje.

O problemima i devijacijama u društvu bilo je i ranije mnogo rasprava u osnovnim organizacijama i rukovodstvima SK u JNA. Međutim, o njima ne možemo raspravljati, a da pri tom ne polazimo od sopstvene sredine i sopstvenih slabosti i propusta kako u Armiji tako i u delatnosti komunista iz Armije u društveno-političkim organizacijama na terenu.

Sve to ukazuje na potrebu veće idejno-političke aktivnosti organizacija SK, komandi i organa za MPV. Jer prema negativnim pojavama i problemima u društvu ne smemo se ponašati kao posmatrači ili kritičari sa strane, već delovati kao nerazdvojni deo tog društva, kao deo jedinstvene celine.

Razvijajući sistem opštenarodne odbrane, posebno u donošenju konkretnih odluka, stalno će se pokazivati potreba za iznalaženjem optimalnih proporcija u razvoju svih delova jedinstvenog sistema opštenarodne odbrane. Pri tome su moguće i krajnosti u shvatanjima — bilo da se uloga oružanih snaga i Armije umanjuje, bilo da se na njihovu ulogu, način upotrebe i mogućnost u borbenim dejstvima gleda na stari, klasičan način.

U idejno-političkoj akciji i u Armiji i u društvu — ističe se u materijalu — moramo argumentovano ukazati na trajne posledice obe krajnosti i otklanjati ih kao prepreke u modernizaciji Armije i jačanja celokupnog sistema opštenarodne odbrane. Treba sinhronizovano i optimalno razvijati sve elemente sistema odbrane, polazeći od njihove uloge u eventualnom ratu i realnih materijalnih mogućnosti naše zajednice.

Vojnu ekonomiku treba brže integrisati sa proizvodnim kapacitetima u društvu, polazeći od njene uloge u miru i ratu. Pri tome treba izbegavati autarhtično dupliranje ustanova, pogona, instituta itd. koji već postoje u društvu, a čije usluge i rezultate istraživanja možemo uspešno koristiti za oružane snage.

Odnos prema oružanoj borbi — *značajno političko pitanje*. U odnosu prema oružanoj borbi postoje dve krajnosti. Prva polazi od shvatanja da oružana borba u koncepciji opštenarodne odbrane ne mora uvek biti najvažniji oblik otpora, a druga potcenjuje društveno-ekonomske i političke pretpostavke oružane borbe. Prvo shvatanje u krajnjoj liniji vodi opasnom špekulisanju i nedoumici o našem ponašanju u slučaju spoljnog pritiska i napada na našu zemlju, a baš u tome ne sme biti mesta nikakvim dilemama, ni kod nas, ni kod eventualnog napadača. Neshvatanje društveno-ekonomskih i političkih pretpostavki oružane borbe, pak, vodi zanemarivanju ukupnih snaga opštenarodne odbrane.

Za pun zamah stvaralačke energije i poštovanje ličnosti. Društveno biće naše Armije i samoupravna socijalistička stvarnost društva obavezuju Savez komunista i starešine da se položaj čoveka i odnosi među ljudima u jedinicama, komandama i ustanovama JNA zasnivaju na istim onim principima na kojima počiva i društvo, poštujući specifičnosti koje nameće karakter vojne organizacije i koje zahteva savremena organizacija odbrane zemlje.

Boreći se za poverenje u čoveka, za pun zamah stvaralačke inicijative i poštivanje njegove ličnosti, borimo se u isto vreme protiv

birokratske samovolje, ali i protiv nediscipline i neodgovornosti. U tome se najpotpunije ogleda odnos Saveza komunista i starešina u JNA prema radničkoj klasi i njenim istorijskim interesima. U tom pravcu treba još mnogo učiniti kako u oblasti zakonodavstva tako i u oblasti idejno-političkog rada.

VASPITANJE U DUHU JUGOSLOVENSKOG SOCIJALISTIČKOG PATRIOTIZMA

Naša Armija je višenacionalna organizacija, zajednički instrument odbrane svih naših naroda i narodnosti, ona je oružana sila radničke klase. Nacionalna ravnopravnost pripadnika JNA, i njen klasni karakter ključni su faktori moralno-političkog jedinstva. Radi ostvarivanja usvojenih stavova o međunacionalnim odnosima Saveza komunista mora da uloži posebne napore da bi se, polazeći od sposobnosti i radnih kvaliteta postigla srazmerna zastupljenost kadrova po nacionalnosti na svim nivoima komandovanja i rukovođenja, pre svega na osnovnim starešinskim dužnostima, gde još nemamo odgovarajuću nacionalnu strukturu kadra. To je problem o kome moraju da vode računa i da ulože napore pored vojnih i svi društveni faktori, pre svega, u republikama i pokrajinama, što zahteva razradu konkretnih programa za akciju.

U JNA nikada nije bilo mjesta za bilo kakvo favorizovanje jedne nacionalnosti na račun druge. I načelna politika u izgrađivanju Armije i praksa razvoja odnosa u njoj proizilaze iz politike Saveza komunista Jugoslavije i jedino iz te politike. Zato je prvorazredni zadatak SK u JNA da vaspitava ne samo komuniste nego sve pripadnike Armije u duhu jugoslovenskog socijalističkog patriotizma, u duhu privrženosti osnovnim tekovinama jugoslovenske socijalističke zajednice: samoupravljanju, jedinstvu, bratstvu i ravnopravnosti naroda i narodnosti i da na tim osnovama neprekidno jača moralno-političko jedinstvo Armije u cjelini i svakog vojnog kolektiva.

A to znači da se i dalje bori za to da Jugoslovenska narodna armija uvijek, u svakoj etapi našeg razvoja, bude prožeta duhom odgovornosti prema istorijskim klasnim interesima jedinstvene radničke klase Jugoslavije.

Nikola LJUBIČIĆ

USVAJANJE, DOGRAĐIVANJE I REALIZACIJA KONCEPCIJE ONO

Postavljeni su osnovni teorijski temelji koncepcije, idejno-politička platforma odbrane je prihvaćena u svim strukturama društva, a razrađeni su i usvojeni osnovni principi naše vojne doktrine. U razvoju naše odbrambene politike završena je jedna značajna etapa.

Na taj način obezbeđeni su jedinstveni stavovi i otklonjene mnoge dileme i nejasnoće. Naša teorijska misao okrenula se više nego ikad pre sopstvenim izvorima, revolucionarnim iskustvima iz oslobodilačkog rata, dubljim izučavanjima savremenih uslova i mogućnosti vođenja rata i oružane borbe, oslobađajući se klasičnih teorijskih šablona i uticaja sa strane.

Međutim, moramo jasnije ukazati i na tradicionalizam u našim shvatanjima i u našoj praksi, imajući pri tom na umu stare navike koje su se uvrežile u shvatanja ljudi. Na oružanu borbu se još uvek gleda šablonski, kruto, tehnokratski, pri čemu se mehanički upoređuju snage i sredstva. Međutim, to nikako ne bi trebalo da znači da smemo potcenjivati snage i sredstva protivnika. To što agresor može imati brojno i tehnički jače snage treba da nas podstiče na usavršavanje načina i oblika vođenja borbe i otpora, koji stvaraju uslove da do punog izražaja dođu naše prednosti u ratnoj veštini i naša moralno-politička preimućstva.

Pred našom teorijom i praksom predstoje dalji napori da svemu tome dadu dublju naučnu, idejnu i stručnu argumentaciju, da utvrde konkretna rešenja i pravce daljeg razvoja i delovanja. Potrebno je da se teorija, stavovi i načela pretvore u određene praktične dokumente za vaspitanje i obuku svih struktura oružanih snaga i pripremu svih sistema otpora celog društva. Rezultati na manevru »Sloboda 71« ohrabruju, jer su potvrdili vitalnost i ispravnost zacrtanih principa naše vojne doktrine.

Idejne devijacije. U materijalu se ukazuje i na neke idejne devijacije i nerazumevanje koncepcije koji imaju korene »u *inerciji i konzervativizmu*, ili u svojevrsnom *avangardizmu, tehnokratizmu* itd.« U osnovi takvih devijacija ima izvesnog *defetizma* osećanja tehničke inferiornosti, špekulisanja sa određenim negativnim pojavama i teškoćama u razvoju našeg društva itd. Naime, postoje izvesne sumnje u to da se u najtežim varijantama agresije na našu zemlju možemo uspešno odupreti agresoru primenom svih oblika oružane borbe koje utvrđuje koncepcija, izuzev partizanskih i diverzantskih dejstava, sredstvima pasivnog otpora i sl. Zatim, ima shvatanja da bismo, možda, operativnu armiju mogli svesti samo na neke tehničke vidove i rodove, pošto bi teritorijalne jedinice mogle zameniti operativne snage pešadije, i one bi, u svim slučajevima agresije, trebalo od prvog momenta da čine osnovnu snagu odbrane. Nasuprot pomenu tim shvatanjima koja polaze od toga da su tehnički vidovi, pre svega RV i RM i neki rodovi, jako skupi i pošto bismo ih, navodno, brzo izgubili, sredstva koja za njih trošimo trebalo bi angažovati za masovno naoružanje pešadije, pre svega teritorijalnih jedinica. Nisu

manje štetna ni shvatanja koja izražavaju nedovoljno poverenje u velike mogućnosti i efikasnost teritorijalnih jedinica za borbu sa savremenim snagama agresora.

Mnoge od ovih dilema, u osnovi, prevaziđene su, a većina problema je na odgovarajućem nivou već rešena. Pre svega, utvrđeni su osnovni pravci perspektivnog razvoja i dimenzioniranja oružanih snaga, mnogo je učinjeno u pripremama društva za rat itd. Ipak, egzistiranje idejnog nejedinstva u bilo kom obliku ma i u najmanjim razmerama, može da izaziva otpore i da nanese štete zajedničkim naporima u realizaciji doktrine, a najviše izvanredno značajnom uverenju o realnosti i mogućnosti uspešnog otpora svakoj agresiji. Zbog toga su idejna aktivnost organizacije SK i stvaralački rad komandi od izuzetnog značaja.

Sve ove idejne devijacije i slične pojave nisu naročito velikih dimenzija ni u društvu a pogotovu u Armiji, ali one mogu da nanesu velike štete ako im se SKJ energično ne suprotstavi. Zbog toga su komunisti iz Armije i uputili kritike na materijal tražeći da se izađe iz anonimnosti, da se ukaže na korene takvih pojava da se imenuju sredine i nosioci takvih pojava. »Kao i u društvu, tako i u Armiji, ne možemo se više zadovoljiti time da kažemo »ima pojava«, »neki drugovi« ili »u nekim sredinama« (D. Vujatović).

ZNAČAJNI REZULTATI U JAČANJU ORUŽANIH SNAGA

Pri realizaciji koncepcije ONO dublje je spoznat pravac i jasnije su postavljeni ciljevi, plan i program perspektivnog razvoja oružanih snaga. Osnovne karakteristike toga razvoja su: uvažavanje realnih mogućnosti zemlje i oslanjanje, pre svega, na sopstvene snage i mogućnosti; opremanje oružanih snaga savremenim naoružanjem i tehnikom, proizvodnja savremenih sredstava za masovno vođenje oružane borbe, uključujući i sredstva za masovnu protivoklopnu borbu i efikasnu protivvazдушnu zaštitu; usavršavanje organizacije i obuke oružanih snaga i masovne obuke stanovništva.

U oblasti organizacije, usavršavanja mobilizacijskog sistema, unapređenja komandovanja i rukovođenja uloženi su i još se ulažu ozbiljni naponi, koji su već i do sada doprineli povećanju efikasnosti naših oružanih snaga. To je tematika koja je od izuzetnog značaja za teorijski i praktični rad komandi i štabova.

Svestrano se razvija neposredna saradnja operativne i teritorijalne komponente naših oružanih snaga, što podstiče njihovu koheziju i jača jedinstvo naroda i oružanih snaga. Snažan razvoj obe komponente oružanih snaga utiče na porast uverenja naroda u odlučnost

i sposobnost oružanih snaga da se mogu efikasno suprotstaviti svakom agresoru. Manevri su pokazali sveobuhvatnost u angažovanju svih struktura našeg društva u borbenim dejstvima, velike borbene vrednosti snaga teritorijalne odbrane, visoku opštu spremnost jedinica JNA, posebno stručnost štabova, organizovanost vlasti i društveno-političkih organizacija i mnoge druge kvalitete našeg odbrambenog sistema.

Dalji razvoj svih komponenata opštenarodne odbrane postavlja se kao širok i složen zadatak pred SSNO i pred sve faktore društva. Modernizacija mobilizacijskog sistema i formacija jedinica, unapređenje rukovođenja i komandovanja su od velikog značaja za povećanje efikasnosti celokupnog sistema odbrane. Operativnu armiju treba postepeno oslobađati od elemenata i struktura koje ona još ima kao teritorijalna vojna organizacija, i to u meri u kojoj prelaze u nadležnost društvenih organa, službi i teritorijalne odbrane.

Raspravljajući o svim ovim pitanjima u svojim organizacijama, komandama i ustanovama komunisti su isticali potrebu intenzivnijeg ideološko-političkog angažovanja u realizaciji koncepcije, ali i potrebu veće stručne spremnosti komandi i starešina. Bez pune lične angažovanosti komunista, starešina i vojnika gotovo je nemoguć uspešan rad na realizaciji koncepcije ONO.

NAUKA O SLUŽBI KONCEPCIJE

U materijalima za Treću sednicu konferencije i diskusijama u osnovnim organizacijama SKJ, naročito u školama, institutima i drugim sredinama koje se bave teorijskim radom, posebna pažnja posvećena je ulozi nauke u kreiranju i realizaciji koncepcije opštenarodne odbrane. Komunisti polaze od realne pretpostavke da koncepcija donosi mnoštvo novih pogleda u teoriji i praksi odbrane i rata, u oružanoj borbi posebno. Nema područja naše odbrambene politike, izgradnje sistema ONO, a oružanih snaga posebno, na kome se ne oseća potreba za angažovanjem nauke i naučnoistraživačkih metoda, kao i za podsticanjem stvaralačke aktivnosti pripadnika Armije i ostalih struktura u društvu. Realizacija koncepcije ONO, naime, zahteva da se stručno i kvalifikovano odgovori na mnoga pitanja i dileme na koje tradicionalna vojna doktrina nije mogla, a niti će naći odgovarajuća rešenja. To je veoma složen i odgovoran zahtev, koji se postavlja pred našu vojnonaučnu delatnost.

Sem toga, naši naučni i stručni kadrovi stoje pred veoma složenim, obimnim i važnim obavezama da napišu nova pravila i propise, udžbenike, studije, rasprave itd. Taj posao ne trpi odlaganja

ni improvizaciju, već strpljiv, svestran stvaralački rad uz puno angažovanje i uvažavanje rezultata i stvaralaca iz prakse. Naša štampa, publicistika i izdavačka delatnost, kao i inicijative za organizovanje naučnih skupova, zauzimaju značajno mesto u teorijskoj razradi koncepcije, i u tom smislu se treba da se više angažuju nego što su to do sada činili.

Savez komunista se mora izboriti za shvatanje da nauka može postati kreativna snaga ako dobije prostor u praksi, ako i sama ta praksa bude naučno zasnovana, modernizovana po metodu, organizaciji rada i po odnosima koji omogućavaju afirmaciju stvaralačkih inicijativa i odgovornost za rezultate rada.

Mihajlo VUČINIĆ

Nikola LJUBIČIĆ

JEDINSTVO MISLI I AKCIJE

PRINCIPIJELNOST U SPOLJNOJ POLITICI

Za pravilno razumevanje savremenih procesa važno je istaći da se u svijetu utire put shvatanju da se oružanom borbom, a to znači i borbom lokalnih razmjera, ne mogu osvajati nove pozicije. Zato je u ovoj godini bilo dosta pokušaja da se političkim potezima izmijeni odnos snaga u svijetu i tako osvoje nove pozicije. Treba očekivati da će takvih pokušaja biti još više.

Ipak, dosadašnja ratna žarišta u svijetu i dalje su aktivna, i dalje važi pravilo da se ono što se oružjem otme samo oružjem, borbom može i povratiti. Premda se neki svjetski politički problemi, kao berlinski i dr. rješavaju potpuno, ili djelimično, a o nekima se raspravlja, ipak je snaga vojnog faktora u svjetskoj politici još veoma prisutna, izdaci za oružane snage se stalno povećavaju.

Smatram da ne treba posebno isticati da mi pozdravljamo sve ono što učvršćuje mir, ravnopravnost naroda i država. Tako treba gledati i na put druga Tita u Iran, Indiju i Egipat, njegov susret sa Brežnjevom, zatim boravak u SAD, Kanadi i Velikoj Britaniji. Prilikom tih putovanja i susreta predsjednik Tito je dao ocjene o sadašnjoj svjetskoj situaciji i putevima rješavanja osnovnih međunarodnih problema. Otuda i Titov put umnogome doprinosi jačanju mira, što je jedan od postulata i najvećih uspjeha naše spoljne politike.

Snažna i stabilna samoupravna socijalistička i nezavisna, nesvrstana Jugoslavija, njena spremnost i sposobnost da brani svoju nezavisnost i jedinstvo su faktor mira u ovom dijelu svijeta. To, kao i naša principijelnost u spoljnoj politici doprinijeli su jačanju ugleda naše zemlje u svijetu.

Mir će i u budućnosti biti osiguran utoliko ukoliko zemlje koje se za nj bore budu stabilne, jedinstvene, vojnički jake i spremne da brane svoju nezavisnost. S obzirom na to da se spoljnopolitička situacija brzo mijenja, da se pravci njenog razvoja ne mogu tačno predvidjeti, a pošto eventualni negativni razvoj spoljnopolitičke situacije može i našoj zemlji da nametne ozbiljne i teške probleme, to SK u Armiji mora stalno da prati spoljnopolitička kretanja i mora ih objavljavati svom sastavu i uticati da se stalno podiže borbena spremnost oružanih snaga i naroda. Tempo borbenih priprema zemlje za odbranu u cjelini ne sme opadati, ni stagnirati.

DRUŠTVENI RAZVOJ I ANGAŽOVANJE SK U ARMIJI

Naša zemlja je u procesu stalnog društvenog razvitka. Taj proces ne ide, naravno, bez borbe sa starim, bez sudara, protivrječnosti, što pred SK, koji treba ideološki da osvjetli puteve kretanja i da ostvari idejnu vodeću ulogu, stavlja vrlo težak i odgovoran zadatak.

U našem razvitku, težeći da postignemo što više, ponekad zaboravljamo na uspjehe, zaboravljamo da iznosimo rezultate, a stalno govorimo o onome što je trebalo da uradimo a što nismo uradili. Svakako da treba govoriti i o propustima i greškama, treba ih još ozbiljnije analizirati i konkretnije locirati. No, mislim da treba govoriti i o uspjesima i na njima mobilisati sadašnje i buduće generacije. Ne smemo negirati ono što je postignuto, kao što to ne treba ni preuveličavati, već valja objektivno ocjenjivati mjesto gdje se nalazimo. Jer — lako je kritikovati staro, ali je teško stvarati novo. Za svaku etapu razvoja društva SK mora pronaći puteve daljeg razvoja i na osnovi toga staviti se na čelo akcije i ostvariti vodeću idejnu ulogu.

Međutim, to je dosta teško ostvariti u složenim uslovima u kojima se razvija naše društvo, jer mi, kada je riječ o osnovnim stratejskim problemima razvoja, moramo krčiti nove puteve: u spoljnoj politici — put nezavisnosti i nesvrstanosti, u unutrašnjoj — dalje razvijati samoupravni sistem, koncepciju odbrane i dr.

Sve ovo treba izvršiti u sudaru sa starim shvatanjima, u sudaru s klasnim otporom unutra, potpomognutim od neprijatelja spolja.

Te neprijateljske snage preuveličavaju naše teškoće, nastupaju stalno s novim parolama, kojima žele da i dalje stvaraju nesigurnosti i siju sumnje; one čine sve što mogu da ometu sređivanje prilika u zemlji. Te snage se suprotstavljaju primjeni usvojenih ustavnih amandmana, jer se one suprotstavljaju u cjelini samoupravnom socijalističkom razvitku naše zemlje. One osporavaju i napadaju sve naše

vitalne tekovine, među njima i Jugoslovensku narodnu armiju kao oružanu silu svih radnih ljudi, svih naroda i narodnosti Jugoslavije. Svrha je aktivnosti neprijatelja da razbije našu zemlju. Iako je riječ o aktivnosti pojedinaca i grupica, mi moramo prema toj aktivnosti biti veoma budni.

Uticaj unutrašnjeg i spoljnog neprijatelja ne treba potcjenjivati, ali neprijatelj ne može učiniti mnogo ondje gdje je SK aktivan i gdje brzo i na najbolji način reaguje. Samo ondje gdje mi malo radimo, ili gdje ne radimo dobro, on se koristi našim slabostima.

Komunisti iz Armije polaze od toga da je snaga cjelokupnog odbrambenog sistema u angažovanju svih izvora društva. Ugrozi li se i najmanji dio Jugoslavije — ugrožena je cijela Jugoslavija. Sve snage, sve izvore ove zemlje možemo uspješno usmjeriti u odbrani ako ostvarimo jedinstvo misli, kao i jedinstvo akcije, a to može učiniti samo idejno i politički jedinstven SK.

ODBRAMBENA POLITIKA I ZADACI SK U ARMIJI

Ako polazimo od ocjena manevra, zatim od ocjena drugih vježbi, kojih je ove godine bilo dosta, ako polazimo od ocjene moralno-političkog stanja u Armiji, onda možemo reći da smo u pripremi zemlje za odbranu, a u tom sklopu i u pripremi oružanih snaga, učinili najveći skok od rata do danas. Svakako da je to veliki uspjeh vojne organizacije i organizacije SK.

Taj uspeh smo mogli postići zahvaljujući tome što je na IX kongresu SK zauzeo jasne stavove o odbrambenoj politici i zahvaljujući izlaganjima i stavovima druga Tita. To je omogućilo da u praksi pronalazimo odgovore na sva pitanja koja se tiču daljeg razvitka opštenarodne odbrane, a ti odgovori izražavaju interese i težnje radnih ljudi. Sve je to omogućilo da SK ostvari idejnu vodeću ulogu u odbrambenoj politici i da u realizovanju te politike pokrene i mobilise široke narodne mase.

Naši narodi i narodnosti i naši radni ljudi su odbrambenu politiku Jugoslavije prihvatiti, jer se njom štiti suverenitet cijele Jugoslavije i svakog njenog dijela. A oni žele jedinstvenu, samoupravnu, socijalističku, nezavisnu Jugoslaviju — zajednicu potpuno ravnopravnih naroda i narodnosti. U njoj, jedino u njoj, oni vide mogućnost svoje egzistencije i svoju perspektivu.

Na manevru i drugim vježbama građani naše zemlje su se još jednom uvjerali u ispravnost odbrambene politike, uvjerali su se da se možemo braniti i odbraniti, uvjerali su se u svoju vlastitu snagu

i u to da odbrana zavisi od njih samih. Sada svako mora računati s tim da su svi naši ljudi spremni da brane svoju zemlju, da su dobro organizovani, obučeni i naoružani za odbranu.

IZGRAĐIVANJE ORUŽANIH SNAGA I ZADACI SK

Pred SK u Armiji stoje u naprednom periodu krupni zadaci. Neophodno je — i od nas se to očekuje — da damo pun doprinos u daljem razvijanju cjelokupnog odbrambenog sistema u teoriji i praksi. Svakako da se naš najveći doprinos očekuje u daljem izgrađivanju oružanih snaga. Mi možemo odgovarati tim zadacima ako se budemo dalje ideološko-politički i vojnostručno izgrađivali i ako joj više angažujemo SK u Armiji.

Pred nama je zadatak da radimo i na jačanju odbrambene snage zemlje u cjelini. Posljednjih godina smo stvorili snažne oružane snage. Pored operativne armije, formirane su mnogobrojne teritorijalne jedinice različite veličine sa komandnim sistemom, zatim imamo milicijske i jedinice civilne zaštite. U slučaju agresije treba svu oružanu silu sinhronizovano upotrijebiti, obezbijediti sadejstvo i komandovanje. Zato smo prišli razmatranju osavremenjavanja sadašnje vojne organizacije. Manevar i vježbe su nam ukazali na neke nedostatke u sadašnjoj organizacionoj strukturi i zato nju treba dalje usavršavati. Taj posao moramo raditi studiozno. Ne moramo i ne treba ništa da radimo preko koljena.

Od komunista u JNA se očekuje da na svojim radnim mjestima studiozno priđu izučavanju ove problematike, da politički objasne značaj i potrebu osavremenjavanja vojne organizacije.

Rat na teritoriji Jugoslavije vodili bi svi narodi i sve narodnosti, a oružanu borbu — njihove oružane snage. Zato je potrebno obezbijediti jedinstvo usmjeravanja svih snaga, preko određene komandne strukture, od dna do vrha.

Međutim, savremeni rat, savremena tehnika traži brz, ali studiozan rad komandi. Velik broj jedinica komandovanje može na vrijeme da usmjeri samo ako komandna organizacija bude postavljena adekvatno organizacionoj strukturi jedinica i ako komandovanje budemo osavremenjivali uporedo sa osavremenjivanjem ostalih dijelova odbrambene organizacije.

ZNAČAJ TEHNIČKOG FAKTORA

Na tehničkom osavremenjavanju oružanih snaga radi se planski i studiozno. Postupno, prema materijalnim mogućnostima, sprovodi se i tehnička modernizacija.

Na vježbama i manevru provjerili smo stanje tehnike i obučenosti u rukovanju njome. Vojna organizacija i organizacije SK tom problemu su u proteklom periodu poklonile potrebnu pažnju. To moramo raditi i ubuduće, jer zajednica svake godine daje za naoružanje i opremu znatna sredstva. Konceptija opštenarodne odbrane se zasniva i na tehničkom faktoru. Zato moramo poznavati sredstva kojima bi raspolagao potencijalni agresor, moramo znati na koji ćemo im se način najuspješnije suprotstaviti. Moramo, isto tako, pronalaziti, stvarati i kupovati nova borbena sredstva da bismo povećali našu odbrambenu snagu. Tehnika nam nije cilj već sredstvo da pobijedimo agresora i da zaštitimo našeg čovjeka, da u eventualnom ratu imamo što manje gubitaka.

ZNAČAJ LJUDSKOG FAKTORA

Čovjek je bio i ostaje glavni faktor i nosilac koncepcije opštenarodnog otpora. Ipak se ponekad u praksi ponašamo na stari način, što umanjuje naše ukupne napore i smeta razvoju, guši inicijativu i stvaralaštvo čovjeka.

Za sve pripadnike JNA bitno je da se u Armiji osjećaju potpunim ličnostima, ličnostima koje obavljaju koristan društveni posao. Potčinjavanje vojničkim propisima, vojničkom redu i disciplini ne treba da se zasniva na sili, ili bar ne samo na sili, već prije svega na svijesti.

Starješine moraju obezbijediti poštovanje propisa, rad i disciplinu, moraju obezbijediti zalaganje na poslu, ali to treba da se postigne izgrađivanjem lične i kolektivne svijesti. Za izgrađivanje vojničkog kolektiva moraju se boriti i starješine, i SK, i cio kolektiv. Samo ako aktiviramo sve faktore, obezbijedićemo snažne borbene kolektive.

Konceptija opštenarodne odbrane daje nove prostore za aktiviranje vojnika, omogućava da se pasivna grupa pretvori u grupu koja razmišlja, koja stvara, koja utiče da se vojnički kolektivi razvijaju i osposobljavaju. Konceptija nam omogućava širi društveni prilaz vojnicima, i ako u tom pogledu zauzimamo pravilan stav, iskoristićemo latentne mogućnosti naših vojnika vaspitanih u samoupravnom društvu, jer će se oni i u vojnoj jedinici osjećati i odgovornim društvenim ličnostima.

U nekim jedinicama koje sam posjetio vidio sam da se na takav način prišlo vojnicima. Ali ima i jedinica u kojima nije tako.

Starješina u našoj vojnoj organizaciji treba da bude maksimalno samostalan i odgovoran, da sam donosi odluke o svim bitnim pitanjima koja se tiču pripreme i upotrebe jedinice. U tom pogledu je potrebno još više rada, prije svega rada samih starješina na sopstvenom političkom i stručnom osposobljavanju i podizanju efikasnosti naše vojne organizacije.

Mislim da starješina mora biti blizak drug, da se ne smije odvojiti od vojnika, ali on mora biti i strog onda kad neko, uprkos svemu što se preduzelo, narušava vojne norme. Savez komunista treba cijelom tom procesu da da politički smisao. A ako se preduzimaju administrativne mjere, najprije treba kolektivnu objasniti njihove političke razloge i pozvati kolektiv u akciju.

Sva naša nastojanja moraju biti usmjerena na to da formiramo kreativne i preduzimljive starješine, ljude koji će stalno razmišljati i boriti se da bi stvorili još više i da bi unaprijedili svoj posao i svoju jedinicu. Da bismo izgradili takav profil starješina, treba, počev od škola pa dalje, stvoriti uslove za to da se svuda u Armiji starješine osjećaju potpunim ličnostima, da se na svom poslu osjećaju sigurnim i stabilnim. Oni moraju osjećati da se njihov rad poštuje, a da će za nerad odgovarati.

Zakonima čije predloge ovih dana upućujemo na javnu diskusiju u Armiji želimo da pravno zaokruglimo i formulišemo ciljeve kadrovske politike, razvojnu liniju starješina od dolaska u Armiju do odlaska u penziju. Zakonom o oružanim snagama — odnosno Zakonom o službi u JNA, zatim Zakonom o vojnim školama, Zakonom o vojnim penzijama, Zakonom o zdravstvenom osiguranju — uz Uredbu o platnom sistemu želimo da obezbijedimo stabilnost i stalnost vojnog poziva, a i to da svako može da sagleda sebe i svoje mjesto u vojnoj organizaciji.

U pogledu razvoja, svim oficirima i podoficirima stvaramo iste uslove. Od njihovog zalaganja, sposobnosti i rezultata rada zavisi kako će se razvijati. Tim zakonima želimo da obezbijedimo da se vrednuje rad, da svaki onaj ko dobro radi može da napreduje u službi. Dalje, želimo da stvorimo uslove da se oko 1975. godine, a nekim kategorijama možda i ranije, produži radni vijek, a oko 1980. godine, a možda i prije, da se u penziju ide sa 40 godina radnog staža, računajući beneficirani staž.

Jedan broj starješina preopterećen je poslom, te nema mogućnosti da se više aktivira u društvenim poslovima. Moramo izučiti zbog čega sve dolazi do preopterećenosti, pogotovo kada je riječ o

trupnim starješinama. Svakako da je nepopunjenost glavni problem, a uz to i dalje se starješinama iz trupe popunjavaju komande. Istina, u nekim organima viših komandi treba popuniti neka mjesta, ali, u cjelini uzev, u njima imamo previše ljudi. Taj prevelik broj vrši pritisak na trupu i opterećuje je prevelikom administracijom, obilascima i dr.

Svakako da radi većeg društvenog angažovanja i veće stvaralačke aktivnosti starješina treba rješavati i sve druge za život važne probleme. Poznato je da svijest zavisi od materijalnih uslova — kao što su lični dohodak, obezbeđenja stanovima i dr.

Kad je u pitanju lični dohodak, težimo i težićemo da se obezbijede sredstva kako bismo pratili ovu trku sa cijenama, što, priznajem, nije lako.

Probleme o kojima sam govorio moramo i možemo jedino zajednički rješavati. Ti problemi moraju biti poznati starješinama, jer ih možemo rješavati aktivnošću svih komandi i uz potpuno političko angažovanje Saveza komunista.

Džemil ŠARAC

PODRUŠTVLJAVANJE ODBRANE

Socijalistički karakter društvenih odnosa u našoj zemlji i njihov dalji razvoj na osnovama samoupravljanja opredjeljuju društveno-političku suštinu sistema narodne odbrane, omogućuju i ispoljavaju se i u jedinstvu naroda i oružanih snaga. Taj faktor i ostali relevantni činioci izražavaju se u odnosu naših snaga i mogućnosti eventualnih agresora na našem prostoru, što presudno utiče na naše opredjeljenje za koncepciju opštenarodne odbrane.

Kurs na područvljavanju narodne odbrane je prirodan u našim uslovima. Bez protezanja i na područje odbrane takvi procesi bi bili nedosljedni i krnji. Područvljavanje nije samo rezultat razvoja socijalističkih odnosa već je i dio tog procesa. Područvljavanje narodne odbrane, međutim, diktirano je i zahtjevima uspješnog vođenja oružane borbe i drugih oblika otpora. To je u suštini i antimilitaristički proces.

Razvoj samoupravljanja, čija je suština u jačanju uloge radničke klase i drugih radnih ljudi u životu naše zajednice, u rješavanju svih ekonomskih, društvenih i političkih problema, posebno u oblasti raspodjele viška rada, kompletira se i izražava i kao područvljavanje narodne odbrane. Time se, uz tradicionalno revolucionarni ka-

rakter, socijalističku društvenu angažovanost naše armije i pozitivan odnos komunista i ostalih njenih pripadnika, kao i pripadnika teritorijalnih snaga prema svemu što je progresivno u zemlji, isključuje mogućnost većih deformacija u našim oružanim snagama.

Moramo što dosljednije pratiti i koristiti mogućnosti koje u jačanju narodne odbrane i izgradnji naših oružanih snaga pruža društveno-ekonomski i politički razvoj zemlje. Sve što smo do sada postigli u pripremama za odbranu potvrđuje vitalnost naše zajednice i snagu njenog društveno-političkog sistema. Manevar »Sloboda 71« i brojne vježbe jedinica operativne armije i teritorijalne odbrane uz učešće stanovništva, društveno-političkih zajednica i radnih organizacija potvrđuju da je naše socijalističko društvo postiglo krupne rezultate u izgradnji i realizaciji koncepcije opštenarodne odbrane i da oni spadaju među najveće domete našeg revolucionarnog pokreta. Idejno jedinstvo u Savezu komunista u najširim slojevima stanovništva i oružanim snagama, uz ostala dostignuća u sferi odbrane, pozitivno utiče na aktivnost i ponašanje u drugim oblastima naše socijalističke izgradnje. Dostignuti nivo proizvodnih snaga i društvenih odnosa, posebno raspoloženje radnih ljudi i građana, naših naroda i narodnosti prema nezavisnosti i integritetu socijalističke Jugoslavije, stvaraju povoljne uslove i podstiču nove napore u daljoj izgradnji i realizaciji koncepcije opštenarodne odbrane.

Čovjek je glavni faktor naše oružane moći, nosilac i svih drugih oblika otpora i aktivnosti neophodnih za uspješno vođenje oružane borbe i rata u cjelini. Naša koncepcija računa na milione svjesnih, obučanih i organizovanih ljudi i njihovu aktivnost u miru i ratu. Stabilnost — ekonomska, socijalna i politička — osnova je snage naše odbrane. To je bitna pretpostavka odnosa najtješnjeg sadejstva i povjerenja između dijelova oružanih snaga — JNA i TO, teritorijalnih snaga republika, teritorijalnih snaga u republikama i ukupnih oružanih snaga kao dijela društva i društva kao cjeline. Ako bi oslabio taj faktor stabilnosti, ničim se ne bi mogao trajno nadoknaditi. Posljedice bi se morale održavati i na moralno-političko jedinstvo oružanih snaga.

U našoj zemlji još uvijek ima ozbiljnih problema, od kojih neki, posebno po svojim razmjerama, nisu posljedica objektivnog toka stvari, nisu izvan naše moći, izvan domašaja naših progresivnih snaga, nego, prije svega, rezultiraju iz slabosti SKJ. To, ako potraje, slabi pozicije radničkog pokreta i koheziju zajednice, sužava bazu naše odbrane, podstiče umjesto da odvraća neprijatelje socijalističke Jugoslavije. Direktan je interes narodne odbrane da se odlučno i brže otklanjaju slabosti i rješavaju društveno-ekonomski, socijalni i drugi

problemi, provede reforma u Savezu komunista i da se energično i svuda vodi borba protiv svih antisocijalističkih snaga. Zbog svega toga platforma SKJ, za koju se zalaže drug Tito i sve progresivne snage u našoj zemlji, nailazi na široku podršku u našoj organizaciji i u Armiji uopšte.

U izgradnji i realizaciji sistema opštenarodne odbrane odmakli smo od mnogih u svijetu poznatih modela, a, po svoj prilici, prednjačimo ili smo bar pri vrhu među onima koji po nekim značajnim elementima sistema odbrane imaju slična rješenja. Odmakli smo na putu otkrivanja i korišćenja novih mogućnosti, koje su rezultat naše socijalističke izgradnje i napora da pronađemo optimalne odgovore za probleme koje bi nam nametnuo agresor, naročito u najtežim varijantama rata. Sve što činimo logičan je nastavak naših najboljih tradicija, posebno onih iz narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije. Riječ je, u stvari, o formuli naoružanog naroda u novim uslovima, pri čemu su nove i po mnogo čemu proširene i ta sinteza i njene komponente.

Jugoslavenska narodna armija je izrasla iz borbe svakog našeg naroda i narodnosti, iz njihove zajedničke borbe za socijalizam, ravnopravnost i nezavisnost. Ona se razvijala potvrđujući interes naše radničke klase i radnih ljudi, interes svakog naroda i narodnosti da zajednički brane nezavisnost i cjelokupnost teritorije socijalističke Jugoslavije kao neophodan uslov kontinuiteta socijalističke revolucije i suvereniteta svakog naroda i narodnosti. Komunisti i ostali pripadnici Armije polaze uvijek od usaglašenog zajedničkog interesa koji je sinteza svih egzistencijalnih interesa radničke klase i svih naših naroda i narodnosti. Oni bi se suprotstavili pokušajima namećanja parcijalne isključivosti koja bi se mogla izražavati samo kao ugrožavanje ili negacija ravnopravnosti drugih naroda odnosno kao hegemonija nad drugima. Zadatak je Armije da zajedno s ostalim elementima naših oružanih snaga i narodne odbrane brani istorijski i konkretni interes radničke klase, socijalističku revoluciju i njene rezultate u našoj socijalističkoj domovini.

Dalja izgradnja operativne armije jedan je od imperativa naše odbrane. Osnovne činjenice su utvrđene i poznate. Postojanje razvijenih teritorijalnih snaga utiče na razvoj, strukturu, posebno pješadijskih elemenata, veličinu i postupke operativne armije, njenu sposobnost da odgovori predviđenoj namjeni, kao što i razvoj i mogućnosti operativne armije utiču na teritorijalne snage.

Razvijanje teritorijalno-partizanske komponente je stalan proces. Narastanje tih snaga nema granica sem onih prirodnih, koje

predstavljaju naši ljudski i materijalni izvori, prostor, ukupne potrebe oružane borbe i drugih oblika otpora i svih neophodnih aktivnosti od interesa za vođenje rata.

Raznovrsna kombinovanja komponenti oružanih snaga, njihovo veće ili manje prelijevanje ili prelazak za duže ili kraće vrijeme na drugi oblik vođenja oružane borbe, neophodni su i izvodljivi u skladu sa zahtjevima odnosa snaga. Oba dijela čine cjelinu oružanih snaga koje su sposobne da uz aktivnost stanovništva, društveno-političkih zajednica, društveno-političkih i radnih organizacija vrše svoju ulogu u svim ratnim slučajevima, a sada u miru predstavljaju značajnu snagu odvratanja eventualnih agresora.

Naša koncepcijska rješenja predviđaju široku aktivnost stanovništva i svih drugih subjekata odbrane van oružanih snaga ne samo na privrednom i političkom području nego i u raznim oblicima otpora, uključujući zadatke koje su ranije obično obavljali vojni organi.

Odnos operativne armije i teritorijalnih snaga jeste odnos najtješnjeg sadejstva, međuzavisnosti, odnos dijelova jedne cjeline. Odnos oružanih snaga i društveno-političkih zajednica, društveno-političkih i radnih organizacija, svih subjekata narodne odbrane je takođe odnos međuzavisnosti, odnos elemenata u organskoj cjelini. U okviru preciziranja tih relacija valja, pored ostalog, stalno imati u vidu našu orijentaciju na oružanu borbu kao na glavni, osnovni vid otpora u opštenarodnom ratu sa svim konsekvencama koje iz toga slijede.

S druge strane, moramo uvijek biti otvoreni prema organizovanoj političkoj i društvenoj javnosti i našim građanima, odnosno prema njihovom interesovanju za naš rad i njihovoj konstruktivnoj kritici. Međutim, neprijateljima socijalističke Jugoslavije smeta JNA, pa se množe napadi antisocijalističkih elemenata na nju. Oni pokušavaju da raspiruju sumnje u borbene vrijednosti naše Armije, kao i u njenu vjernost našoj radničkoj klasi i svim našim narodima i narodnostima. Pokušavaju se izmijeniti odredbe Ustava o Armiji koje su nedavno usvojene na najdemokratskiji način. Pored unutrašnjeg i spoljni neprijatelji u poslednje vrijeme napadaju našu Armiju. Neophodno je razotkrivati ove glasine i zahtjeve i onemogućiti njihove nosioce. Suprotstavljanje naše političke javnosti takvim napadima treba da potvrdi jedinstvo u odbrani usvojenog koncepta opštenarodne odbrane i ostalih tekovina naše revolucije i socijalističke izgradnje.

Idejno i akciono jedinstvo komunista u Armiji, zasnivano uvijek na platformi SKJ, usmjereno je na izgradnju političke i borbene

spremnosti Armije, njeno dalje integrisanje u opštenarodnu odbranu i samoupravno socijalističko društvo. Taj osnovni »proizvodni interes« koji objedinjava i angažuje sve pojedinačne aktivnosti u Armiji ujedno je i zajednički interes radničke klase i svih naših naroda i narodnosti, pa prema tome, i svih komunista socijalističke Jugoslavije. Na tom zajedničkom interesu odbrane suvereniteta i integriteta socijalističke Jugoslavije, socijalističkog društvenog uređenja, ravnopravnosti i jedinstva naših naroda i narodnosti, SKJ je gradio i gradi svoje jedinstvo. Na pitanju odbrane socijalističke Jugoslavije u SKJ nije nikada bilo razlika.

Organizacija SKJ zajedno sa ostalim armijskim faktorima mora da produži i intenzivira napore na političkoj i borbenoj izgradnji operativne armije kao dijela naoružanog naroda. Istaknuta pozicija Armije među faktorima naše odbrane obavezuje sve naše komande, starješine, komuniste i pripadnike Armije uopšte. Dužni smo da razvijamo stalnu saradnju i sadejstvo sa svim drugim elementima odbrane, posebno da zajedničkim radom učvršćujemo jedinstvo oružanih snaga, da na zajedničkim vježbama s jedinicima teritorijalne odbrane i drugim akcijama doprinosimo razradi i realizaciji koncepcije, da bi naše oružane snage i svi njihovi elementi, mirnodopski i ratni, bili uvijek sposobni za izvršavanje zadataka. Rad na jačanju snaga narodne odbrane je prilog ne samo bezbjednosti zemlje nego i koheziji naše socijalističke zajednice i pozitivno se odražava na svijest, moralno-političko jedinstvo komunista i svih progresivnih snaga u društvu i u Armiji.

Đuro LONČAREVIĆ

ZA PRAVILNO SHVATANJE I TUMAČENJE KONCEPCIJE ONO

Tema naše sednice je »*Idejni aspekti sprovođenja koncepcije opštenarodne odbrane u izgradnji Armije*«. Ona je, dakle, ograničena na Armiju pa su i materijali za ovu sednicu tako postavljeni.

Takav prilaz temi je mogućan, ali nas upućuje na parcijalno razmatranje koncepcije opštenarodne odbrane. Međutim, diskusija o referatu u organizacijama SK ipak je pokazala da je bilo veoma korisno i dobro što je na dnevni red konferencije stavljena ova tema.

Uvažavajući razloge zbog kojih se komisija opredelila za razmatranje realizacije koncepcije u okvirima Armije, ipak želim da kažem nekoliko reči i o njenoj realizaciji uopšte. To tim pre što je danas, posle tri godine našeg rada i iskustava, potrebno i moguće i sa stanovišta SK u JNA izneti utiske i zapažanja o tome.

Sem toga, za takav pristup temi postoje i drugi razlozi. Kada se govori o primeni koncepcije u izgradnji Armije, mislim da je veoma značajno imati u vidu celinu, tj. koncepciju kao celovit pogled našeg društva na odbranu i rat, kako bi se od sagledavanja realizacije koncepcije kao celine išlo ka razmatranju njene primene u oružanim snagama odnosno u Armiji. Sem toga, ponekad se u našim redovima susrećemo sa shvatanjima koja koncepciju opštenarodne odbrane svode na koncepciju oružane borbe, pa se sa tog stanovišta govori o njenoj realizaciji, konkretnim akcijama i zadacima. Ili se pripreme društva za opštenarodnu odbranu shvataju tako da je njihov jedini smisao u tome kako da se zadovolje potrebe oružanih snaga, tj. potrebe oružane borbe.

Svođenje koncepcije opštenarodne odbrane na koncepciju oružane borbe i zaboravljanje na to da je za uspešnu odbranu neophodno da se društvena zajednica kao celina blagovremeno organizuje i pripremi, imaju za posledicu da se u svakodnevnom radu susrećemo sa jednostranim interpretacijama koncepcije, sa veoma uskim i krutim stavovima i nastupima pojedinih drugova koji izgledaju paternalistički, kao da smo mi iz Armije jedini kvalifikovani tumači koncepcije, njene razrade i primene u svim oblastima društvenog života.

U proteklim godinama postigli smo veoma značajne i krupne rezultate u organizovanju sistema ONO na osnovama i duhu koncepcije. Ti rezultati su u veoma visokom stepenu odbrambene sposobnosti našeg samoupravnog društva i predstavljaju najbolju i naj snažniju potvrdu pravilnosti koncepcije. Nezavisno od onog što još nismo uradili, ili od slabosti kojih ima, od ogromnog su značaja činjenice da je odbrana zemlje već postala jedna od osnovnih funkcija našeg samoupravnog društvenog sistema, da je u toku snažan proces podružljavanja narodne odbrane, da su radni ljudi, narodi i narodnosti prihvatili koncepciju kao jedinu realnu alternativu u organizovanju efikasne odbrane od agresije sa bilo koje strane, da smo u oružanim snagama organizovali snažnu teritorijalnu odbranu, da smo učinili krupne korake u razradi vojne doktrine, u modernizovanju operativne armije, itd.

Međutim, uporedo sa isticanjem ostvarenih rezultata, dužni smo da sasvim objektivno i realno ocenjujemo stvarni domet odbrambene spremnosti naše zemlje. Jer, postignute uspehe ne bismo smeli shvatiti kao da smo sve zadatke i poslove u priprmi zemlje za odbranu doveli do kraja, kao da nemamo još veoma krupnih i složenih zadataka. Još uvek nismo poklonili potrebnu pažnju pripremi društveno-političkog i ekonomskog sistema za rad i život u uslovima savremenog rata. Mislim na one pripreme koje će obezbediti da naš

samoupravni društveni sistem u ratnim uslovima bude efikasan da može stvarati i obezbediti sve potrebne preduslove za vođenje oružane borbe i pružanje svakovrsnog otpora snagama agresora u svim uslovima.

Jedan od bitnih polaznih stavova u razradi koncepcije i Zakona o narodnoj odbrani bio je da za odbranu od agresije moramo pripremiti naše samoupravno socijalističko društvo, tj. naš društveno-politički sistem zasnovan na samoupravljanju i neposrednoj demokratiji. To znači da stojimo na stanovištu da jačanje narodne odbrane ne zahteva takva rešenja koja bi menjala karakter našeg samoupravnog socijalističkog društva, te se u vezi sa tim u Ustavu SFRJ, kao privremena mera u ratnom stanju dopuštaju neka sužavanja i ograničenja prava društvenih subjekata koja su stvarno neophodna. Pripreme našeg društveno-političkog sistema za odbranu sastoje se, prema tome, u njegovom prilagođavanju ratnim uslovima, koji su bitno drugačiji nego mirnodopski u iznalaženju takvih rešenja koja će omogućiti da društveni sistem deluje efikasno i u ratnim uslovima. Mislim da smo u razradi ovih pitanja suviše spori. Ponekad se ima utisak kao da nismo dovoljno svesni značaja priprema društveno-političkog sistema za rat, kao da smatramo da su pripreme samo za oružanu borbu dovoljne, ili da pripreme privrednih delatnosti, društvenih službi i drugih subjekata u društvu, čine suvišnim pripreme društveno-političkog sistema kao sinteze svih društvenih delatnosti i društvenih faktora.

Smatram da nema potrebe da se ovom prilikom šire govori o značaju odbrambenih priprema društva kao celine. Naglasio bih samo da su one bitan preduslov za vođenje dugotrajnog odbrambenog rata za kakav se mi moramo spremati, a to znači i bitan preduslov za dugotrajno vođenje oružane borbe, za dobar rad privrednih i društvenih službi, uprave, društveno-političkih organizacija, itd. Stoga realnim i blagovremenim odbrambenim pripremanama moramo obezbediti da što bezbolnije prežive početni period rata, da u uslovima opštenarodnog odbrambenog rata deluju uspešno i efikasno, da stvaraju, da nose i neprekidno obnavljaju sve vidove i oblike otpora bilo kom agresoru.

Drugo, nešto o shvatanju i tumačenju koncepcije ONO. Zbog toga što je reafirmacija koncepcije narodnooslobodilačkog rata i razrada fundamentalnih stavova u organizovanju odbrane našeg samoupravnog društva predstavlja određenu kritiku nekih ranijih stavova i rešenja iz oblasti narodne odbrane i što koncepciju nije bilo moguće dovoljno primeniti razradom vojne doktrine i načelnih stavova za obuku i organizaciju oružanih snaga, uključujući i pripreme dru-

štvenog sistema i svih društvenih faktora, došli smo u situaciju da se u praksi svi poslovi koji se obavljaju u oblasti narodne odbrane podvode pod »primenu koncepcije«, da se sve radi pozivajući se na koncepciju i u ime koncepcije, itd. Uveren sam da bi pažljiva analiza pokazala da u takvoj praksi ima nemalo slučajeva da se u ime koncepcije radi ili brane stavovi koji su sasvim suprotni duhu koncepcije ili koji, nemaju direktne veze sa njom.

Tako se, na primer, ističe kao aktuelno »pitanje« — da li je koncepcija dala nešto novo u obuci odeljenja, voda i čete? Ili se kaže, »neki drugovi nisu ovladali time šta je to koncepcija na nivou borca, desetara, komandira voda i čete«, zatim se izražava čuđenje što se o koncepciji na isti način diskutuje na svim komandnim nivoima, itd. Mnoga pitanja iz svakodnevne prakse nazivaju se koncepcijskim, kao, na primer, stalna borba za veći red i disciplinu tretira se kao koncepcijsko pitanje; kadrovska politika i mnogi drugi aktuelni problemi vezani za vojnu organizaciju dobila su tretman koncepcijskih pitanja, pa se, čak, kaže kako i izlaze iz magacina treba rešavati u duhu koncepcije opštenarodne odbrane, itd.

Tako uprošćeno tumačenje koncepcije prati i pojava neadekvatne upotrebe raznih pojmova i termina. Tako se kadkad pod »civilnom zaštitom« misli na celokupne pripreme društva ili se vežba teritorijalne odbrane i civilne zaštite tretira kao vežba sistema opštenarodne odbrane u celini; ili se o vežbi opštenarodne odbrane »Timok — 71« izveštava kao o vežbi teritorijalne odbrane i civilne zaštite, pa ispadne da se TO i CZ bave ratnom proizvodnjom, itd. I kod nas u Armiji ima sličnih interpretacija i brkanja pojmova — pripreme društvenih delatnosti i radnih organizacija u tim delatnostima za funkcionisanje u ratu, pa prema tome i za ispunjavanje određenih obaveza prema oružanim snagama, često nazivamo pripremanje teritorije u »sanitetskom«, »intendantskom« ili »tehničkom« smislu, itd.

O čemu govore takvi slučajevi i takvo stanje?

Smatram da se, pre svega, radi o pozitivnoj činjenici da je koncepcija postala veoma prisutan faktor u našem celokupnom radu, te da takvo stanje izražava orijentaciju i težnju komunista i starešina u našim jedinicama da koliko je moguće više u praksi primene duh i smisao koncepcije opštenarodne odbrane.

Međutim, mislim da su ovakve pojave posledica i izraz i drugih faktora. Naime, čini mi se da još uvek nismo uspeli da damo precizniju definiciju, precizniji odgovor na pitanje — šta je to koncepcija ONO. A, kao što je poznato, stavovi koje smo nazvali koncepcijom ONO sadržani su u Ustavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, odnosno u njegovim skoro usvojenim amandmanima, u Za-

konu o narodnoj odbrani (u uvodnom delu i osnovnim načelima), u dokumentima Saveza komunista IX kongresa, I konferencije SKJ, XVIII sednice Predsedništava Saveza komunista, u govorima druga Tita, naročito u onim koji su posvećeni narodnoj odbrani.

U tim dokumentima sadržani su načelni odgovori na najvažnija pitanja u vezi sa organizovanjem našeg društva za odbranu. Naime, tu se jasno kaže da se samoupravna socijalistička Jugoslavija, u slučaju agresije, opredelila za vođenje opštenarodnog odbrambenog rata; da je odbrana zemlje pravo i dužnost svih radnih ljudi, naroda i narodnosti, i da se to pravo i te dužnosti regulišu u odgovarajućim saveznim i republičkim zakonima; da je narodna odbrana jedna od osnovnih funkcija samoupravnog društva; da je to društvena delatnost u kojoj su nosioci priprema svi društveni faktori, svi subjekti u našem društvu, svaki od njih odgovoran je za sopstvene pripreme za rad u ratnim uslovima; da su oružane snage organizovane kao JNA i TO jedinstvena oružana snaga svih naroda i narodnosti Jugoslavije; da se jačanjem opštenarodne odbrane odvrća opasnost od agresije; da je smisao organizovanja opštenarodne odbrane u tome da se sve ljudske i materijalne snage društva blagovremeno i najcelishodnije organizuju za uspešno vođenje opštenarodnog odbrambenog rata, itd.

Dakle, ovi i drugi slični stavovi čine sadržinu koncepcije i predstavljaju osnovu na kojoj se gradi i zasniva politika narodne odbrane i na kojoj se izgrađuje jedinstveni sistem opštenarodne odbrane kao sinteza celokupnih priprema društva za odbranu. Razume se, koncepcija ima svoj društveni, vojni, politički i spoljnopolitički aspekt, pa ju je potrebno tumačiti i razrađivati i sa tih stanovišta, što se i čini u mnogim studijama i člancima koji se na ove teme javljaju u armijskoj i vanarmijskoj publicistici. Prema tome, kada je reč o stavovima koji znače koncepciju, mislim da se može reći da koncepcija predstavlja idejno-političku platformu za organizovanje jedinstvenog sistema opštenarodne odbrane, da je ona sastavni deo ideologije i politike samoupravnog socijalističkog društva u Jugoslaviji. U vezi s tim, mislim da primenu koncepcije treba shvatiti, pre svega, kao organizovanje jedinstvenog sistema opštenarodne odbrane na osnovama koncepcije, kao razradu vojne doktrine na osnovama koncepcije, kao pronalaženje rešenja za sva bitna pitanja koja opredeljuju razvoj oružanih snaga i pripremu društva za odbranu u duhu i na osnovama koncepcije itd. Mislim da nije dobro i da je neodrživo da se koncepcija shvata i tumači kao nenapisani priručnik u kome se nalaze odgovori o svakom konkretnom i najsitnijem pitanju iz oblasti narodne odbrane.

Hteo bih, najzad, da nešto kažem o razvoju oružanih snaga, a u vezi sa idejnim gledištima realizovanja koncepcije u Armiji.

Smatram da s pravom ističemo značaj zvaničnih dokumenata i materijala koji su razrađeni u Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu i usvojeni od Saveta za narodnu odbranu SFRJ i Vojnog saveta. Ti dokumenti su ozbiljan korak u primeni koncepcije opšte-narodne odbrane na planu teorije oružane borbe i organizovanju oružanih snaga. Oni mogu veoma mnogo da doprinesu kvalitetnijoj obuci i rešavanju mnogih drugih problema u razvoju Armije i oružanih snaga kao celine. No, mislim da se ipak radi o *osnovama* vojne doktrine, što znači da nam predstoji nemalo posla u izgradnji celovitog pogleda i u davanju odgovora na mnoga pitanja oružane borbe u savremenim uslovima, odnosno u ukazivanju na sve one faktore koji će bitno uticati na njen tok i ishod. Posebno mislim, da ima mesta i potrebe da se detaljnije sagleda uticaj političkih i materijalnih činilaca na organizaciju i vođenje oružane borbe.

U vezi s tim, mislim da idejne i političke osnove daljeg razvoja oružanih snaga postaju sve više aktuelne. Oružane snage su u zakonu definisane kao jedinstvena vojna organizacija naroda i narodnosti Jugoslavije sa jedinstvenim zadatkom da se oružanom borbom suprotstavlja svakom pokušaju agresije na socijalističku Jugoslaviju. S druge strane, one su, takođe po zakonu, organizovane kao operativna armija i teritorijalna odbrana, tj. kao dva dela jedinstvenih OS. Za nama su skoro tri godine iskustva iz rada na organizovanju teritorijalne odbrane i pripreme oružanih snaga na ovakvim osnovama. To iskustvo je, uveren sam, nedvosmisleno potvrdilo pravilnost odluke o organizovanju TO kao sastavnog dela OS, i to ne samo i ne pre svega sa stanovišta uloge, prava i dužnosti društveno-političkih zajednica na planu priprema i vođenja oružane borbe, već, isto tako, i sa stanovišta zahteva koje oružana borba u savremenim uslovima postavlja pred oružane snage kakve su naše. Oba razloga — i vojni i društveni — tražili su takvo rešenje, a dosadašnja praksa ga je sasvim opravdala.

Međutim, razvoj OS na tim osnovama doveo je do takvog stanja da danas imamo dva relativno osamostaljena dela oružanih snaga koji se razvijaju u međusobnoj zavisnosti, ali ipak dosta samostalno i koji se u nekim elementima objedinjavaju tek na nivou Vrhovne komande. Mislim da se sve više postavlja pitanje, da li bi i koliko takvo rešenje odgovaralo uslovima i zahtevima savremene oružane borbe; odnosno da li takvo rešenje obezbeđuje najefikasniju upotrebu i jedinstveno komandovanje svim oružanim formacijama u određenim rejonima i zonama.

Uporedo s tim, postavlja se i pitanje, kojim putem i na koji način treba ostvariti odgovarajuće angažovanje i uticaj društveno-političkih zajednica na politiku razvoja oružanih snaga kao celine, a ne samo na teritorijalnu odbranu. Kada to kažem, onda mislim kako na prava i dužnosti društveno-političkih zajednica u sistemu opštenarodne odbrane, tako i na neophodnost prisustva i organizovanog uticaja društveno-političkog i ekonomskog faktora u organizovanju i vođenju oružane borbe. Jer, za njen uspeh potrebni su visoki vojnički kvaliteti komandi i jedinica i razumno vođenje računa i uvažavanja političkog i ekonomskog faktora na vojišnoj prostori, koji će, svakako, imati uticaja, nezavisno od toga da li vidimo i da li priznajemo dejstvo tih faktora.

Na kraju, mislim da i u daljoj primeni koncepcije sva rešenja za aktuelna pitanja razvoja i osposobljavanje sistema opštenarodne odbrane kao celine i svih njegovih delova moramo neprekidno sagledavati i procenjivati u prvom redu sa stanovišta koliko odgovaraju karakteru i zahtevima rata u savremenim uslovima i koliko odgovaraju karakteru i zahtevima našeg samoupravnog društva. Uveren sam da su ti elementi najbolji i najsigurniji kriterijum da ćemo i ubuduće pronalaziti i primenjivati rešenja koja su u najvećoj meri na liniji i u duhu koncepcije opštenarodne odbrane.

Rade SUŠA

ODLUČAN OTPOR IDEJNIM DEVIJACIJAMA

U materijalu za ovu konferenciju, posebnu pažnju komunista privlače neke konstatacije o raznim neshvatanjima i idejnim devijacijama. U materijalu se na primer, konstatuje da postoje izvesne sumnje u to da se u najtežim varijantama agresije na našu zemlju možemo uspešno odupreti agresoru primenom svih oblika oružane borbe koje utvrđuje koncepcija, izuzev partizanskih i diverzantskih dejstava, i pasivnog otpora i slično, te da bi, navodno, teritorijalne jedinice mogle zameniti operativnu armiju. Ili, shvatanje da su tehnički vidovi (RV i RM) i rodovi jako skupi i pošto bismo ih, navodno, brzo izgubili, sredstva koja u njih trošimo trebalo bi trošiti za masovno naoružavanje pešadije, prvenstveno teritorijalnih jedinica.

Nije rečeno gde su locirane te idejne devijacije, ali je očigledno da postoje i da se kao idejni stav, svesno ili nesvesno, manifestuju u raznim sredinama i naročito u oblasti vojnostručnih procesa veza-

nih za početni period u najtežim varijantama agresije, gde dobijaju karakter idejno-političke orijentacije koja može biti često opasna i sa dalekosežnim posledicama.

U osnovi takvih idejnih prilaza postoji određeni stav koji, u suštini, i neposredno obezvređuje ulogu i mesto operativne armije u koncepciji ONO, a posebno negira oružanu borbu kao glavni oblik otpora agresoru. Pred nama je istorijsko iskustvo revolucionarnih i oslobodilačkih pokreta, koji su imali, u osnovi takvu orijentaciju, u čemu samo kratkovidi ljudi ne vide ili ne mogu da vide osnovni uzrok njihovih neuspeha i propasti. Danas smo sasvim sigurni da bi naš unutrašnji društveni razvoj i spoljnopolitička pozicija imali drukčiju genezu, da u toku NOR-a nismo izgradili snažnu operativnu armiju koja je bila okosnica revolucionarne oružane borbe i zajedno sa celokupnim narodom garant pobeđe i očuvanja njenih rezultata i tekovina. Mi ne bismo održali nezavisnost i samostalnu poziciju prema raznim pritiscima, ne bismo odbranili naš položaj i pravo na samostalni put socijalističkog razvoja, ne bismo sprečili kombinacije velikih sila u toku rata i neposredno posle njega u odnosu na integritet jugoslovenske teritorije, i ne bismo vratili deo naše etničke teritorije da smo u toku oslobodilačkog rata ostali jedino i isključivo na teritorijalnom karakteru otpora agresoru. To je dragoceno saznanje i iskustvo i, nezavisno od kvalitetno novih uslova u kojima možemo biti prisiljeni da branimo naše pravo na slobodu i neometani socijalistički razvoj, operativna armija imaće isto tako važnu ulogu i značaj kao što ih je imala u toku NOB i kasnije. Zato se organizacije SK u oružanim snagama moraju energično suprotstavljati idejnim stavovima i orijentacijama koje obezvređuju ulogu operativne armije u koncepciji ONO, bez obzira na sredine i društvene strukture koje ih zastupaju i u kojima egzistiraju.

Milan KRDŽIĆ

STANJE U DRUŠTVU I MORAL ARMİJE

Kada raspravljamo o idejnim pitanjima i problemima u realizovanju koncepcije opštenarodne odbrane, sigurno je da izgradnja morala u JNA zauzima posebno mesto i to ne toliko sa stanovišta teorije koliko sa stanovišta svakodnevne prakse i konkretnog odnosa komunističke prema tim problemima. Tema je veoma široka, pa ću se ograničiti samo na dva problema koja mi se čine u ovom trenutku najaktuelnija.

Prvi, to je uticaj društvenih kretanja na izgradnju morala u JNA. To ističem u prvi plan zbog toga što će u slučaju rata našu zajednicu braniti neki građani. Oni dolaze ili će doći u operativne jedinice, teritorijalnu odbranu i civilnu zaštitu kao formirane ličnosti sa manje-više jasnim predstavama o vrednostima našeg društva i određenom motivisanošću za njegovu odbranu. Od toga shvatanja zavisiće i njihov moral.

O uticaju društvenog bića na moral Armije često smo govorili u prvom redu sa stanovišta političkog raspoloženja našeg sastava i odnosa komunista u JNA prema pojedinim događajima koji su dominirali u određenom vremenu. Želeo bih, pre svega, da ukažem da je u proteklom vremenu bilo, a da i sada ima, određenih shvatanja, koja bi se, čak, mogla okvalifikovati kao određena teza, još više, kao određena tendencija, da mi u Armiji ne razumemo društvene procese, pa da i naša reagovanja na njih nisu uvek ispravna. Kod nas u Armiji, kao i u društvu, uostalom, ima sigurno i nerazumevanja određenih društvenih problema. Međutim, to nije karakteristika našeg stanja. Praksa pokazuje da smo se u Armiji težišnim delom svoje aktivnosti identifikovali sa najprogresivnijim snagama našeg društva. Stoga odlučno odbacujemo tezu o našem navodno nedovoljnom shvatanju i razumevanju društvenih tokova. Ona u suštini znači pokušaj da se Savez komunista i JNA dovedu u poziciju pasivnosti i depolitizacije prema tim problemima.

Usko vezano sa prethodnom tezom je i određeno shvatanje da je Armija unitaristička organizacija. Daleko od toga da tvrdimo da u Armiji nema unitarističkih ili etatističkih shvatanja, ali to nije karakteristika njenog bića. Armija je u punom smislu reči integralni deo našeg samoupravnog društva, ona se nalazi u svim progresivnim tokovima njegovog razvitka. Sa takvom tezom očito istupaju oni kojima smeta jedinstvena JNA. Uz to, ta teza ozbiljno smeta našim naporima u izgradnji morala, a i šire od toga.

Međutim, ono što je bitno za izgradnju morala u JNA nije toliko postojanje pomenutih teza i raznih drugih tendencija i shvatanja o JNA, koliko realan uticaj raznih društvenih problema i devijacija na armijski sastav i njegov moral. Ti uticaji su veoma značajni.

Pri analizi raznih problema uvek smo konstatovali da ono što negativno utiče na moral društva, negativno utiče i na moral Armije. Ukoliko postoje razlike, one su samo u intenzitetu negativnih uticaja, što zavisi od specifičnosti pojedinih sredina u društvu ili u Armiji. Skala tih negativnih uticaja je dosta široka: šovinizam, nacionalizam i separatizam, unitarizam, nedovoljan uticaj radničke klase na tokove društva, sporo rešavanje privrednih problema, posebno nelikvidnost,

porast cena, nezaposlenost, neopravdane socijalne razlike, neefikasnost društvenih institucija i Saveza komunista, deformacije u kulturi, različito viđenje jednih te istih problema od strane nekih rukovodilaca, što počinje da se prenosi i na šire mase komunista, itd.

Sve se to negativno odražava na moral i Armije i društva.

Suština akcije komunista u odnosu na te probleme je u tome da ih snagom svog uticaja otklanja. Ima mnogo problema u kojima komunisti iz Armije mogu dosta učiniti. To je naša vlastita sredina, pre svega jedinica u kojima se nalazimo.

Drugi problem, koji je usko vezan sa prvim, jeste u našem uticaju na razne tokove razvitka društva. Našem sastavu, a i šire od toga, našem društvu u celini, poznato je da JNA ima značajnu ulogu u mnogim oblastima života i delatnosti našeg društva, u prvom redu u odnosu na njegovu bezbednost i odbranu. Mi smo do sada ne jednom konstatovali, što je i praksa bezbroj puta pokazala, da su naša reaganja na razne probleme u društvu bila ispravna i da su se poklapala sa kritikom najprogresivnijih snaga našeg društva. Ona su u punoj meri odražavala našu podršku stavovima IX kongresa SKJ. To saznanje za narednu aktivnost komunista u JNA ima veliki značaj.

Ilija RADA KOVIĆ

ZNAČAJ OPŠTE I ARMIJSKE ORGANIZOVANOSTI ZA USPEŠNO VOĐENJE RATA

Iskustvo iz naše prošlosti, gotovo sve do 1968. godine, pokazuje manje ili više da su nas relativno povoljnije međunarodne situacije ponekad uspavljivale. Nekoliko puta smo se uverili da su te »povoljne situacije« kratko trajale, a reperkusije su nam poznate. Sadašnji stavovi, odnosno dokumenti u kojima se definiše koncepcija, eliminišu te »povoljnije situacije«, orijentišu nas na konstantan rad, bez obzira da li će ili neće doći do povremenih kriznih situacija oko nas i u svetu. Mislim da sadašnje stanje stvari u punoj meri opravdava potrebu bržeg realizovanja koncepta opštenarodne odbrane, jer mnogima, kad su u pitanju izvesne snage u zemlji i van nje, smeta naše samostalne ponašanje u unutrašnjem razvitku i u međunarodnim odnosima.

Koncepcija u svojoj celovitosti eliminiše i našu relativnu tehničku inferiornost. Ona, takođe, dozvoljava i proračunat rizik u tom pogledu u odnosu na eventualnog agresora. Ta činjenica doprinosi daljnjem razvijanju osećanja i potrebe za takvom koncepcijom. Mislim da ljudima treba konkretnije objašnjavati čime koncepcija u

principima i merama eliminiše ili umanjuje izvesnu našu tehničku inferiornost sada i ubuduće, bez obzira što će naše oružane snage iz dana u dan biti sve modernije i što su manevar »Sloboda 71« u druge vežbe u tom smislu mnogo značili, što treba iskoristiti u idejno-političkoj aktivnosti.

Informisanost armijskog sastava o stanju i realizaciji koncepcije van JNA može biti još bolja jer smo imali pojava nepoznavanja, nerazumevanja ili neadekvatnog ocenjivanja naših odbrambenih sposobnosti (naročito van JNA). Zar i veoma značajni rezultati u teritorijalnoj odbrani, o kojima je ovde danas bilo govora, rezultati opšteg značaja u razvoju zemlje, bez obzira na sve probleme kojih ima, i sa stanovišta odbrane, nisu značajni, jer su potencijali Jugoslavije u svim formama element odbrane. Ako sve to ne bismo uzimali u obzir, zaboravili bismo na osnovnu tezu koncepcije o globalnosti odbrane.

Kada se govori o odbrani, može se još uočiti, iako sve manje, da se misli samo na oružane snage ili čak uže na JNA. Zato se, u nekim našim sredinama i kod pojedinaca mora više učiniti da se, u praktičnom radu, gleda na problem odbrane šire, da se ona ne svodi samo na armijski problem, bez obzira na ogroman i nezamenjiv značaj profesionalnog dela oružanih snaga. U tom slučaju će i tih pojava, iako retkih, kao i izvesnog skepticizma biti manje.

U materijalu koji je prezentiran ovoj konferenciji i u izlaganju saveznog sekretara videli smo da se dosta govori o jednom problemu, koji se različito naziva: usavršavanje komandovanja i rukovođenja, unapređenje komandovanja i rukovođenja, pitanje bolje organizovanosti, itd.

Mislim da pitanje još bolje organizovanosti — struktura sa oružjem i struktura bez oružja — spada u prvenstvene zadatke daljeg realizovanja koncepcije. Ono što nas može usporiti, nisu ni snage oko nas, ni materijalno-finansijsko obezbeđenje realizacije koncepcije, a ni stepen sadašnje opremljenosti oružanih snaga. Ozbiljnije nezgode dolaze ili mogu doći od slabosti u našoj opštoj i armijskoj organizovanosti, od toga da li brzo ili sporo reagujemo, od stepena našeg stvaralaštva u razradi koncepcije, od toga koliko smo okrenuti prema trupi (ovo i radi naše realnosti u oceni stanja u trupi). Nema potrebe ovde isticati da su sve mere u vezi sa našom organizovanošću od kapitalnog značaja, naročito za prve dane rata, za smanjenje žrtava, za zaštitu materijalnih dobara, za zemlju u celini da se odupre odmah i dugotrajnije.

Podstaknut diskusijom o tome gde smo, što se tiče pravila i udžbenika i njihove uloge u primeni koncepcije, njene dalje razrade sa svih aspekata, predlažem da se aktueliziraju neki raniji predlozi

o boljem organizovanju u izučavanju oružane borbe (naziv centar ili institut može biti uslovan). To zbog toga što oblast ratne veštine nije dovoljno pokrivena istraživanjem i analizama. Mi smo se, po mom mišljenju, uspješnije rešili u oblasti tehnike, društvenih nauka, itd. Nema logike da ova oblast u tom pogledu zaostaje, jer su iskustva, praksa i teorijski temelji postavljeni i, mislim, jasni. Pored ostalog to bi bio korak dalje ka unapređenju i razvoju naučnog rada u oblasti ratne veštine za koju su, u prvom redu, odgovorne oružane snage. To bi bio još jedan oslonac Saveznom sekretarijatu, Generalštabu i drugim strukturama koje bi se koristile takvim istraživanjima, za čije bi potrebe radila takva institucija, posebno u situaciji kada su organizacijske jedinice SSNO-a i Generalštaba pristupile izučavanju i traženju mnogih rešenja u vezi s konkretizacijom koncepcije opštenarodne odbrane, gde se na nekim nivoima u nekim pitanjima dosta odmaklo.

Ovde nije mesto da raspravljamo kako i gde to organizovati, jer to zavisi od ciljeva, zadataka i potreba u ovoj oblasti. Taj organ mogao bi se, prvenstveno, usmeriti ne na tzv. makroprojekte u ONO, jer su konceptijski materijali koje imamo (u suštini, makroprojekti) već verificirani, već jedan razuman odnos između osnovnog i primenjenog, naročito primenjenog na dalju razradu originalne koncepcije, koju je nužno usavršavati. Još određenije, na traženje onih problema koji izlaze iz realizacije koncepcije. Možda je vredno razmišljati o konkretnim i bržim merama u pravcu osposobljavanja naših najviših vojnoškolskih ustanova i drugih instancija koje na tome mogu i treba da rade.

Aleksandar JANIĆ

NEKA ISKUSTVA IZ MOBILIZACIJE I OBUKE REZERVNOG SASTAVA

Naša idejno-politička aktivnost i naponi u praktičnom radu na ostvarivanju koncepcije opštenarodne odbrane veoma su intenzivirani, naročito u toku ove godine. U središtu takve delatnosti neprekidno su se nalazila dva osnovna pitanja izgradnje i učvršćivanja jedinica. To su usavršavanje sistema mobilizacije, obuka i vaspitanje. Oba ta pitanja najneposrednije su se odražavala na mobilizacijsku i borbenu gotovost jedinica i komandi, obezbeđujući njihov stalan porast.

Budući da su naše jedinice po mnogo čemu karakteristične i da imaju veoma specifične i složene zadatke u miru, a naročito pri pre-

lasku na mobilizaciju i neposredno po njenom završetku, bilo je neophodno da se nađu i adekvatna rešenja za mnoge probleme. Morali smo u praksi naći odgovor na pitanja: kako obezbediti da se u našim jedinicama održi gotovo permanentna mobilizacijska gotovost i mobilnost, da ne zaostaje za jedinicama prvog ešelona, kako obezbediti vojno-stručnu obučenost koja omogućuje efikasnu upotrebu snaga i sredstava primenom usvojene vojne doktrine koja se temelji na punoj idejno-političkoj motivisanosti za odbranu naše zajednice.

Sistem mobilizacije stvoren je na osnovu svestrane i kvalitetne studije teritorije na kojoj su razmeštene jedinice. Ove poslove su neposredno obavili komandanti jedinica koji su istovremeno i članovi vojnih saveta opština. To je omogućilo da se i ljudski i materijalni faktor najracionalnije uklope u ratnu formaciju. Iz toga logično proizlazi rešenje da, na primer, 10 opština na površini od 4.700 km² popunjava celu jedinicu sa 99,4% rezervnog sastava. Sela, zaseoci, gradovi, pojedine četvrti gradova ili preduzeća daju kompletne kvalitetne formacijske ratne jedinice — odeljenja, vodove, čete — baterije ili druge kompaktne borbene stavove; jedna ili dve opštine daju skoro cele pukove i sl.

Vojni obveznici i rezervne starešine kroz praktični rad neposredno usavršavaju pojedine postupke i radnje u mobilizaciji. Oni poznaju naoružanje, opremu, skladišta i sve druge elemente koji obezbeđuju savremenu i brzu mobilizaciju. Nekada uska grla u dekonzervaciji TMS, organizaciji prijema ljudstva i motornih vozila iz popisa, prevaziđena su brojnim i kvalitetnim grupama za dekonzervaciju, prijemnim odeljenjima i sekcijama koje dobro poznaju posao i imaju praktične norme. Mrežni dijagrami, koji su nam nekad bili nepoznati i strani, zamenjuju obimne planove i obezbeđuju operativnije, sigurnije i brže formiranje jedinica. Mobilizacija se skraćuje gotovo u pola manje vremena.

Takvim pripremama i organizacijom rada mobilizacija više nije zadatak samo aktivnih starešina. Pripremaju je i sprovode sve strukture na teritoriji — organi vlasti, vojni obveznici, rezervne starešine i društveno-političke organizacije. Na taj način sistem mobilizacije i visok stepen organizovanosti je obezbedio brzo i plansko formiranje ratnih jedinica, što omogućuje komandovanju da ostvari zaštitu mobilizacije teritorijalnih jedinica i jednovremenu zaštitu šire prostorijske. Jednom rečju, omogućuje se ostvarenje neophodne sinteze mobilizacijskih radnji i borbenih dejstava.

Obuka naših jedinica u rezervi ima izvanredan značaj zbog brojnosti ovog ešelona i neophodne mobilizacijske spremnosti. U ovoj godini smo imali kvantitetno i kvalitetno nov prilaz ovom pitanju. Da

bismo u obuci što uspješnije osposobili jedinice za izvođenje borbenih dejstava, pristupili smo obučavanju rezervnih sastava nedeljom. Izvršenje tog zadatka omogućeno je prethodnim mobilizacijskim pripremama, kojima su stvoreni povoljni uslovi za brzo formiranje kompletnih manjih i većih ratnih jedinica na užim prostorijama. Na taj način je na površini od oko 4.300 km² obrazovano 36 nastavnih centara kojima gravitiraju ratne jedinice. U tim centrima izvodi se posebno programirana i materijalno dobro obezbeđena savremena praktična obuka na zemljištu, čija je završna faza propraćena taktičkim uvežbavanjem i bojevim gađanjima. Ta obuka se izvodi formacijskim naoružanjem jedinica i traje tokom cele godine, a odvija se paralelno sa obukom kadrovskog jezgra. Veoma značajna činjenica u obuci je da vojni obveznici gađaju iz poluautomatskih pušaka, zatim iz mitraljeza, RB, BsT, minobacača i art. oruđa. Oni izvode odeljenska bojna gađanja, a gađali su i kompletnim artiljerijskim divizionom. Vredno je istaći da su sva ova gađanja dobila visoke stručne ocene i potvrdila vrednost obuke ratnih jedinica po usvojenom sistemu.

Takvom obukom svi vojni obveznici, odnosno celokupno brojno stanje ratne jedinice provode tri do pet dana na vežbi, uzastopno svake nedelje. Praktična obuka rezervnih starešina traje 7 do 10 dana. Tri do pet puta u godini formiramo kompletne ratne sastave i veoma konkretno sagledavamo stanje jedinice. U tim okolnostima konstituišu se i komande svih stepena, ratni komiteti i organizacije SK u jedinicama. Njihov program rada je takođe strogo usmeren na učvršćivanje jedinica.

Posebno je značajno što smo kroz vojno-stručnu obuku i ideološko-političko obrazovanje rezervnog sastava došli do konkretnih ocena moralno-političkog stanja jedinica. Te ocene su veoma pozitivne, što, pored ostalog, potvrđuje odziv preko 90% vojnih obveznika, koji nisu dobivali nikakve materijalne ni finansijske naknade, niti su primenjivane bilo kakve zakonske mere.

No, i pored veoma povoljnog odnosa svih starešina prema obuci i ispoljene visoke svesti, potrebno je da se u daljem ova naprezanja bolje sagledaju i učine snošljivijim, jer je samo na tom zadatku o proseku svake nedelje angažovano oko 115 aktivnih starešina koje su do sada dale oko 28.000 radnih časova.

Bilo bi poželjno i veoma korisno, ako bi drugovi iz viših ustanova, koji se bave naučnim radom i izradom planova i programa obuke, proverili i uopštili neka pozitivna iskustva iz naše prakse. Međutim, takve saradnje nema. U okviru naše armije imamo razvi-

jenu razmenu iskustava, ali smatramo da to nije dovoljno, jer zahtevi prevazilaze te okvire.

Uporedo sa obukom jedinica operativne vojske na istim principima izvodi se i obuka teritorijalnih jedinica, koja se oslanja na garnizone, odnosno mirnodopska jezgra više jedinice. Takva forma obuke koja neposredno angažuje rezervne starešine sa njihovim jedinicama od posebnog je značaja za jedinice TO, budući da one nemaju mirnodopska jezgra. Takvom saradnjom uspešno se u praksi ostvaruje opšta povezanost i sadejstvo naših oružanih snaga.

Z A K L J U Č C I

Konferencija organizacija SK u JNA je na svojoj Trećoj sednici usvojila sledeće ZAKLJUČKE o idejno-političkoj aktivnosti komunista, organizacija i foruma SK u realizaciji koncepcije ONO u izgradnji Armije:

Konferencija je konstatovala da su u realizaciji koncepcije ONO u JNA i društvu postignuti krupni rezultati, koji predstavljaju doprinos očuvanju mira, nezavisnosti i učvršćenju međunarodnog položaja Jugoslavije. Manevar »Sloboda 71« i brojne zajedničke vežbe JNA i TO pokazali su da je dostignut visok stepen organizovanja ONO u našem društvu kao celini i da su izgrađene oružane snage sposobne da, uz razne oblike otpora i aktivnosti stanovništva i drugih subjekata društva, brane i odbrane naš samoupravni socijalistički društveni poredak i našu društvenu zajednicu.

U svemu tome SK u JNA bio je neposredno angažovan i dao je značajan doprinos razvoju i realizaciji koncepcije ONO, a posebno u izgradnji JNA na tim osnovama.

Konferencija je, takođe, konstatovala da na planu dalje pripreme koncepcije ONO u izgradnji Armije predstoje krupni i složeni zadaci i da je s tim u vezi neophodna još veća angažovanost i odgovornost komunista i ostalih subjekata armijske izgradnje.

I

Polazeći od suprotnosti u međunarodnim odnosima, moramo biti budni prema svim oblicima pritiska na našu zemlju, na njenu politiku samoupravljanja, nacionalne ravnopravnosti, nezavisnosti i nesvrstanosti.

Komunisti, organizacije, organi i forumi SK treba da budu inicijatori i nosioci povezanih i usklađenih akcija u razmatranju ideo-

loških, političkih i vojnih pojava koje utiču na međunarodni položaj Jugoslavije. Jedinствени idejno-politički stavovi u oceni međunarodne situacije i vojno-političkog položaja Jugoslavije od najveće su važnosti za naš odnos prema zadacima odbrane i borbene izgradnje Armije. U tim razmatranjima treba polaziti od ocena i stavova SKJ, u čijoj izgradnji komunisti iz Armije treba da daju konkretan doprinos. Oni moraju još organizovanije i svestranije tumačiti vojno-političke aspekte nesvrstanosti i suprotstavljati se napadima na vanblokovsku i nesvrstanu orijentaciju Jugoslavije. Imajući u vidu noviji istorijski razvoj, komunisti treba da ukazuju na ogromnu ulogu koju je imala naša razvijena odbrana sposobnosti u prošlosti i da se suprotstavljaju zanemarivanju realnih opasnosti od moguće agresije na našu zemlju.

II

S obzirom na fizionomiju savremenog rata i stepen ugroženosti naše nezavisnosti, našem društvu je potrebna snažna i moderno opremljena Armija, kao nerazdvojan deo ukupnog sistema ONO. Komunisti se moraju i u svojoj sredini i u društvu boriti za shvatanja da se jačanje JNA, njen razvoj i modernizacija postižu pre svega povećanjem njene tehničke opremljenosti, stepenom obučenosti i povećanom kvalifikovanošću vojnog kadra i čvršćom povezanošću sa odbrambenim snagama i izvorima celog društva. Polazeći od toga stava, naš je zadatak da izgrađujemo takvu Armiju, suprotstavljajući se u isto vreme pojedinačnim shvatanjima koja umanjuju ulogu oružane borbe u odvracanju i slamanju agresije ili ne vide uslovljenost uspeha u oružanoj borbi i njenom povezanošću sa svim drugim oblicima otpora.

Naš je stav da je težište na oružanoj borbi u celini koju će voditi sve komponente oružanih snaga uz neposredno oslanjanje na sve druge oblike otpora i organizovane snage društva.

Komunisti iz Armije kao društveno-politički radnici obavezni su da se sa najvećom energijom bore za kurs SKJ u razvoju samoupravljanja, jačanju uloge radničke klase u celokupnom društvenom životu, učvršćenju bratstva i jedinstva na osnovi ravnopravnosti naših naroda i narodnosti, rešavanju ekonomskih problema i ublažavanju socijalnih razlika u društvu, za energičniju borbu protiv antisocijalističkih snaga i pojava.

Dosledna realizacija ovog kursa učvršćuje jedinstvo zemlje i predstavlja osnovu moralno-političke snage oružanih snaga.

Naš odnos prema istorijskim interesima radničke klase ispoljava se i u doslednosti u nastojanjima da se položaj čoveka i odnosi

među ljudima u Armiji razvijaju u skladu sa bitnim vrednostima našeg društva, uz nužne specifičnosti koje nameću potrebne vojne organizacije. To pretpostavlja da se starešine i vojnici što više ispolje kao aktivni činioци u izgradnji jedinica, da se učvršćuje svesna disciplina, uz puno poštovanje ličnosti, da se neguje inicijativa, kreativnost, samostalnost i odgovornost pripadnika Armije, vrednuju rezultati rada, razmatraju njihovi predlozi i mišljenja, stalno razvijaju uzajamno poverenje i drugarstvo između starešina i vojnika, afirmišu vojni kolektivi, uopštavaju iskustva stečena u njihovom radu i unose u normativna akta i da se neprestano poboljšava položaj pripadnika JNA. S tim u vezi, komunisti su dužni da se što aktivnije uključe u javnu diskusiju o nacrtu zakona o oružanim snagama, penzijskom osiguranju, o platnom sistemu i drugim sistemskim propisima.

Uza sve to komunisti su dužni da svojom idejno-političkom akcijom stalno izgrađuju i učvršćuju jedinstveno shvatanje o tome da su principi subordinacije i jednostarešinstva u Armiji neophodna pretpostavka njene uspešne izgradnje i efikasne borbene upotrebe.

U našim idejno-političkim akcijama u izgradnji Armije ključni značaj ima i stav da je nacionalna ravnopravnost pripadnika JNA, uz njen klasni revolucionarni narodni karakter, jedan od bitnijih faktora njenog moralno-političkog jedinstva. Zbog toga treba istrajno ulagati napore za što srazmerniju nacionalnu zastupljenost kadra na svim nivoima komandovanja i rukovođenja i za dosledno sprovođenje u život stavova i ustavnih rešenja o ravnopravnosti jezika naroda i narodnosti u oružanim snagama.

III

U oblasti ostvarivanja koncepcije ONO predstoji nam velik napor da teorijske stavove i načela stvaralački primenjujemo u obuci i vaspitanju u JNA i svim drugim delovima ONO. Pri tom moramo prevazići neshvatanje i devijacije, čiji su koreni u inerciji i konzervativizmu ili svojevrsnom avangardizmu i tehnokratizmu.

U narednom periodu komunisti iz JNA treba da daju svoj puni doprinos skladnijem razvoju svih komponenata opštenarodne odbrane i zajedničkim naporima JNA, teritorijalnih i partizanskih jedinica u povećavanju borbene spremnosti i jedinstva oružanih snaga SFRJ. Moramo se više založiti za iznalaženje optimalnih rešenja koja se tiču organizacije proizvodnje u ratu za potrebe naroda i oružanih snaga.

U svakoj komandi, ustanovi i jedinici neophodna je puna lična angažovanost komunista, starešina i vojnika na realizaciji koncepcije.

Realizacija doktrine opštenarodne odbrane znači pre svega sprovođenje u život usvojenih stavova i odluka i kreiranje novih rešenja. Budući da koncepcija stavlja svakog pojedinca u ulogu aktivnog stvaraoca na svom poslu, to traži neprekidno razmišljanje, kritičku analizu i primenu naučnih metoda u rešavanju zadataka na području opštenarodne odbrane.

Nužno je izučavati idejno-političke aspekte sistema komandovanja i rukovođenja kao izuzetno značajnog činioca za dalju realizaciju koncepcije opštenarodne odbrane i borbenu izgradnju oružanih snaga. Uporedo s tim treba ubrzati rad na usavršavanju i dograđivanju sistema komandovanja i rukovođenja, jer sporost u tom pogledu stvara teškoće.

Savez komunista se mora izboriti za širu primenu nauke u praksi, za afirmaciju stvaralačkih inicijativa i odgovornosti naučnog kadra i ustanova za rezultate rada. Potrebno je da komande jedinica jasnije i preciznije postave zahteve za naučno rešavanje problema s kojima se suočavaju a ne nalaze optimalna rešenja.

U isto vreme neophodno je da se rezultati naučnih istraživanja saopšte korisnicima koji su za njih zainteresovani. Vrednost naučnih skupova razne vrste, ma koliko bila sadržajna istupanja na njima, stvarno se iskazuje tek u tome koliko se u praksi ostvaruju.

Primena naučne organizacije rada, metoda i rezultata naučnih istraživanja zahteva stalno poboljšavanje kvalifikacione strukture vojnog kadra, podizanje njihovog opšteg obrazovanja i kulture i, posebno, vojnotehničke kulture.

Pronalaženje optimalnih rešenja za školovanje i obezbeđenje odgovarajućih struktura rezervnog starešinskog sastava za JNA i jedinice teritorijalne odbrane posebno je značajan zadatak. Zbog toga vojne škole i same moraju postati značajnije naučne ustanove, prismo povezane sa drugim vojnim naučnim institucijama i s naučnim institucijama i školama u društvu. Isto tako, one treba što bolje da organizuju i održavaju vezu s trupom radi praćenja i proveravanja rezultata svoga rada i izvlačenja zaključaka za unapređenje programa i uopšte obrazovno-vaspitne delatnosti u školama.

IV

Polazeći od dosadašnjih iskustava, saznanja i rezultata, kao i od činjenice da su obučenost i moralno-političko stanje najvažniji elementi borbene gotovosti jedinica i oružanih snaga u celini, komunisti, organizacije i forumi SK moraju se u svojoj daljoj idejno-po-

litičkoj akciji zalagati i boriti za najviši stepen obučenosti, za čvrsto moralno-političko jedinstvo Armije.

Na toj liniji treba ulagati napore da bi se izučavanje moralne snage opštenarodne odbrane, a u tom okviru moralne snage JNA, u još većoj meri temeljilo na naučnim saznanjima i produbljenijim idejnim i političkim analizama. To ujedno znači da organizacije i forumi SK, kao i svi drugi faktori u JNA, treba da unapređuju metodologiju praćenja, ocenjivanja i učvršćivanja moralno-političkog stanja da neprekidno usavršavaju kriterijume i stalno ispoljavaju kreativan odnos prema svim pitanjima koja utiču na moralnu snagu i političko jedinstvo, uključujući, naročito, praćenje i uočavanje elemenata društvenog razvoja koji neposredno utiču na formiranje idejnih stavova i političko ponašanje ljudi.

Komunisti, organizacije i forumi SK, kao i svi faktori u JNA, dužni su da stalno i sistematski neguju jugoslovenski socijalistički patriotizam, učvršćuju uverenost vojničkog i starešinskog sastava u mogućnosti uspešnog pružanja otpora nadmoćnijem agresoru na osnovu koncepcije opštenarodne odbrane, kao i u snagu i sposobnost jedinice u čijem će se sastavu boriti, jer su to izvanredno važni uslovi i njihove borbene spremnosti.

Komunisti treba da imaju aktivniju ulogu u razjašnjavanju idejno-političke strane vojnih problema i u stvaranju takve atmosfere u vojnim kolektivima u kojoj će svaki vojnik i starešina moći da dođe do izražaja, pruži svoj puni udeo u razmatranju problema obuke, ispolji inicijativu u sprovođenju planova i programa i da se kritički odnosi prema praksi.

Treba se boriti protiv svih shvatanja i praktičnih postupaka koji potcenjuju ulogu vojnika i ometaju da on postane aktivan činilac u jedinici. Treba smelije angažovati vojnike koji poseduju stručnu spremu za obavljanje pojedinih poslova i izvođenje obuke, bilo samostalno ili u radu sa drugim vojnicima. Treba se više nego do sada i na bolji način koristiti konferencijama jedinica, vannastavnim i slobodnim aktivnostima i stalno pronalaziti nove metode i oblike angažovanja vojnika u obuci i celokupnom životu jedinice.

Komunisti treba da prednjače u ostvarivanju zahteva za visokom profesionalnošću i stručnošću sastava oružanih snaga, posebno JNA, i da se bore za usvajanje mnogo strožih kriterijuma i za podizanje borbene osposobljenosti svake jedinice, komande i ustanove. Oni ličnim primerom i zalaganjem treba da pruže odlučujući doprinos realizaciji doktrinarnih stavova i idejnosti u obuci i vaspitanju.

Na tom planu treba odlučnije i efikasnije voditi idejno-političku akciju za intenziviranje rada starešina i svih članova SK na po-

dizanju vlastitih stručnih, ideološko-političkih, tehničkih i opštih znanja, jer je to bitna pretpostavka kako podizanja kvaliteta, a samim tim i vaspitnosti obuke, tako i unapređivanja stvaralačkih sposobnosti i etičkih vrednosti pojedinaca i u ukupnoj izgradnji jedinica, komandi i ustanova. Te kvalitete treba više vrednovati u kadrovskoj politici, odnosno pri razmatranju i usvajanju kadrovskih rešenja.

Posebnu pažnju treba posvetiti podizanju svesne discipline i moralno-političkog jedinstva svih pripadnika JNA i oružanih snaga. Komunisti se moraju istrajno boriti za usvajanje i realizaciju novog sistema borbene obuke oružanih snaga; za racionalnije korišćenje vremena i upotrebu materijalnih sredstava; za bolje korišćenje unutrašnjih snaga i rezervi u obuci i vaspitanju.

Uvažavajući napore i rezultate koji su već ostvareni, potrebe nalažu da se ubrza i bolje organizuje rad na izradi novih pravila, udžbenika i metodskih uputstava i jasnije definišu zadaci koji se tiču realizacije koncepcije ONO u nižim taktičkim jedinicama. Isto tako, treba brže rešavati pitanja koja se tiču infrastrukture obuke i kadrovske popune trupnih jedinica, jer je to uslov od kojeg u velikoj meri zavisi postizanje većih i potpunijih uspeha u obuci jedinica i komandi na osnovama koncepcije ONO. Na tom planu naročitu odgovornost imaju komunisti koji rade u SSNO, višim komandama, vojnim školama i naučnim institucijama.

V

Organizacije i forumi SK u raspravama o ovim pitanjima i u svom angažovanju na navedenim zadacima treba određenije da identifikuju negativne idejne pojave, njihove nosioce, uzroke i posledice i odlučno preduzimaju idejno-političke akcije radi njihovog prevazilaženja. Forumi i rukovodstva SK se ujedno obavezuju da brže odgovaraju na pitanja, predloge i mišljenja koja dolaze iz organizacija SK.

Konferencija je zaključila da se sa ovim zaključcima, kao i sa uvodnim izlaganjem i značajnijim delovima iz diskusije koja je vođena na sednici, upoznaju sve organizacije SK u JNA radi organizovanja i vođenja idejno-političkih akcija u izvršavanju zadataka.